Poštnina plačana v gotovini.

Domoljub

Cena L 0.50

V Ljubljani 20. avgusta 1941-XIX

Leto 54 · Štev. 34

Danes **Zboljšanje naših kmetij** v gospodarski prilogi

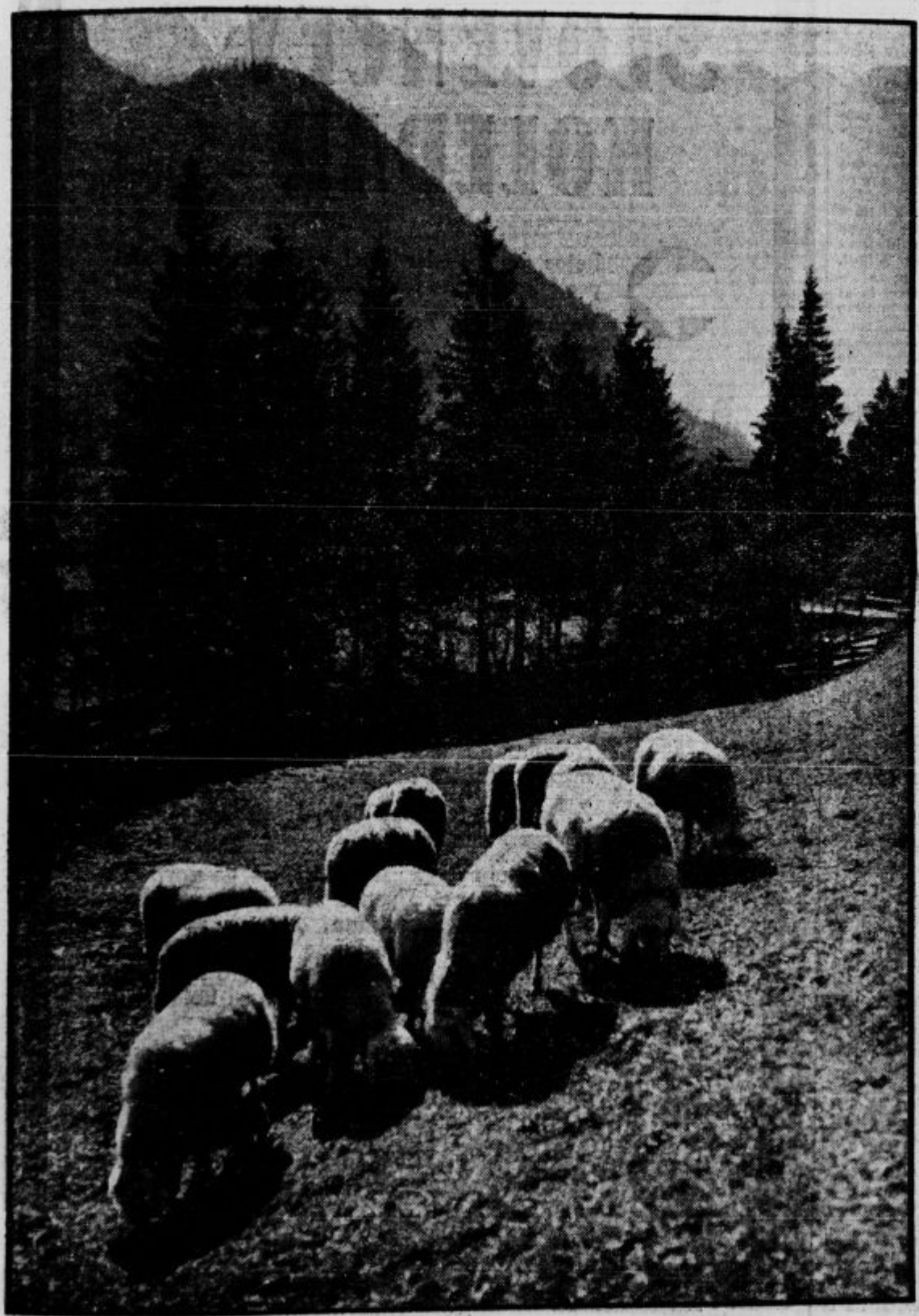

Sredi na zelenem travniku bele lise ovac, ki ponižno sklanjajo glavo in si iščejo sočnih zelišč. Kako je življenje tolikrat podobno travniku, ob katerem kipe v nebo kakor čisti ideali vitke smreke in se dvigajo v nedogled ogromni gorski velikani, ljudje pa sklanjajo glave kakor ovce in ne vidijo, da je nad njimi še drug svet, svet visokih idealov in neomadeževanega ozračja!

Foto V. Kramarič

Visoki Komisar v Beli krajini

Eksc. Visoki Komisar Grazioli je v nedeljo, 17. avgusta spremljan od gospe soproge in drugih odličnikov, obiskal Belo krajino.

Ob 7 zjutraj se je Visoki Komisar odpeljal proti Dolenjski. Po kratkem pozdravu na kolodvoru v Novem mestu, je vlak nadaljeval svojo pot proti semiški postaji. Tam so pozdravili Visokega Komisarja zastopniki oblasti. Gostje so sedli v avtomobile in kmalu so bili v Semiču, ki je bil svečano okrašen s tribarvnicami in cvetjem. Pred župno cerkvijo so se zbrali občani, pa tudi kmetje iz sosednih občin.

Na prostranem trgu, ki je nudil pestro sliko dobrega ljudstva, gasilcev, šolske mladine z zastavicami, narodnih noš, je bil postavljen lepo okrašen oder. Preden pa je spregovoril Eksc. Vis. Komisar, so navzočni izkazali zastavi čast z rimskim pozdravom. Ljubka deklica je izročila visokemu gostu šopek cvetja in mu izrekla prisrčno dobrodošlico. Potem je visokega gosta nagovoril semiški župan Pečaver, ki je v svojem govoru priporočil svojo občino, kadar bo prosila za kakšno podporo. Za županom je spregovoril župnik Rajner Erklavec, ki je prav tako želel Ekscelenci iskreno dobrodošlico in mu zagotovil popolno lojalnost župljanov. Pozdravil je še podpolkovnik Alfieri. Potem je povzel besedo Eksc. Grazioli in se zahvalil za prisrčen sprejem, ki ga je doživel in ki ga je ponovno prepričal, da je slovensko ljudstvo dobro in da iskreno misli. Obljubil je občanom, da bo vsa gospodarska in kulturna vprašanja tega kraja vedno rad proučeval in da Semičani lahko računajo na njegovo naklonjenost. Ponovno je zagotovil ljudem, da bo Velika Italija držala svojo besedo ter bo spoštovala vero Slovencev, ki je tudi vera Rima, slovensko kulturo, šege in navade. Italija je prišla semkaj, je dejal, da vsem pravično vlada. Italija bo vladala slovensko oremlje z vso dobrohotnostjo in dejanja že kažejo prve uspehe. Potem je naslovil na občane nekaj besed na njihovo lojalnost. Vem, je dejal Visoki Komisar, da je kmečki človek najboljši del slovenskega naroda. Predstavniki Velike Italije imamo dolžnost, da gremo med narod, da spoznamo njegove potrebe in njegove težave. Fašistična vlada bo z dejanji dokazala, kaj so njeni nameni. Dobrohotnosti pa ne sme ljudstvo zamenjati s slabostjo. Kdor bo to menil, bo lahko občutil vso rimsko strogost. Med seboj ne bomo trpeli ljudi raznih prepričanj, ki izpodkopujejo temelje vere, družine in morale. Take ljudi bomo odstranili, kakor je treba odstraniti težko bolne od zdravih. Na vas pa je, da tudi sami pomagate oblastem pri iskanju teh elementov. Visok predstavnik Fašistične Italije (Selani), ki je zdaj med nami, pa naj v imenu vseh pozdravi Duceja in izroči iskrene pozdrave tudi glavnemu tajniku Stranke Sereni. Nato so se gostje odpeljali v Črnomelj, ki je bil tudi ves odet v državne zastave in zelenje.

Visokega gosta je pričakovala velika množica ljudi, šolska mladina, gasilski oddelki in narodne noše. Dekleta so izročila gospe komisarjevi lep slovenski šopek. Poleg drugih sta pozdravila še župan in dekan in zaigrala je mestna godba. Vis. Komisar se je vsem zahvalil, poudarjajoč v bistvu iste smernice svojega delovanja, kakor v Semiču. Vse želje prebivalstva se bodo vestno proučile in po človeških močeh izpolnile. Delajmo za mir, in skupno srečo! Z vzklikom kralju in Duceju je Eksc. Grazioli zaključil svoj govor.

Eksc. Vis. Komisar si je ogledal občinski dom, Zdravstveni dom, župno cerkev, ples črnomelskega kola, okrajno glavarstvo, spomenik padlim vojakom in pokopališče, kjer so vsi navzočni izkazali z molkom in rimskim pozdravom čast mrtvim itd.

Po kosilu so gostje z avtomobili odšli v Dragatuš, kjer je bil tudi prisrčen sprejem in nato še proti mejni, lepo okrašeni Vinici, kjer je ljudstvo predstavnike oblasti prav tako zelo lepo sprejelo.

Odločni gostje so si nazadnje ogledali rudnik »Belokrajina«. Tam je Ekscelenca pazljivo poslušal delavske želje in obljubil svojo pomoč, nakar se je s svojim spremstvom vrnil v Ljubljano.

Obisk Visokega Komisarja g. Graziolija v Beli krajini je ponovno dokazal, da je slovensko kmetsko ljudstvo mirno, delovno in lojalno, pa tudi hvaležno Oblasti, ki varuje in spoštuje njegove narodne običaje in njegovo vero in jezik, ki sta in ostaneta bistvo slovenske kulture.

Vsakega naročnika »Domoljuba« dolžnost je, da se naroči na

SLOVENČEV KOLEDAR

Letos bo koledar izšel najmanj mesec dni preje kot lansko leto, zato ga naročite takoj!

Velika knjiga bo obsegala razne preglede svetovnih dogodkov, gospodarskega življenja, koristne sestavke iz kmetijstva, sadjarstva, gospodinjstva, razne leposlovne prispevke, pesmi, smešnice, anekdote itd. Poleg vsega tega bo pa v koledarju še lepa povest.

V koledarju bo večbarvna bakrotiskna slika Žuzemberške Marije. — Toda s koledarjem bo vsak prejel še posebno lep dar. — Priložene bodo pristne slovenske jaslice, ki jih bomo z največjim veseljem postavljali za Božič. — Tako lepih pri nas še ni bilo. —

Že radi jaslic, ki so tako lepo, toplo središče vsake družine za Božič, naj vsakdo naroči »Slovenčev koledar«, ki stane le 9 lir in 2 liri za pošiljatvene stroške.

Koledar naročite takoj pri našem zastopniku v Vašem kraju!

Zastopniki, takoj na delo, le do konca septembra imate letos čas!

Kjer pa ni našega zastopnika, pa ga naročite naravnost pri Upravi »Domoljuba«, Kopitarjeva 6, Ljubljana, ali pa še bolje po položnici, ki jo bomo v kratkem tudi »Domoljubu« priložili in s katero nakažite 11 lir. Vedeli bomo, da je to za koledar in Vas bomo vpisali kot naročnika.

Ne odlašajte, ampak takoj naročite „Slovenčev koledar"!

„SLOVENČEV KOLEDAR"
Ljubljana, Kopitarjeva 6

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

»In kakšne posledice mislite iz tega izvajati, če smem biti tako nevljuden?«

»Bi jih že, če bi hotel. Povedal sem vam to le zato, da ne boste mislili, da sloni moja poučenost na napačnih informacijah bolne domišljije.«

»Dobro,« je rezko poudaril Vagner, »če me poznate, pa me poznajte in računajte z mano. Kar se tiče naju dveh, je vendar še nekaj, kar vam napak hodi, kajne. Oprostite, dragi gospod doktor, tu sem pa nikar preveč nosu ne vtikajte, čeprav močno diši po medu. Tu sem pa jaz popoln gospodar.«

»Nerad govorim o stvareh, ki se tičejo svobodne odločitve tretje osebe. Poudarjam le toliko, da se mi zdi daleč pod častjo, barantati z dušami nedolžnih ljudi. Lahko bi celo rekel, da je to podlo.«

»Pha, brigajo mene nedolžni ljudje! Kdo je sploh nedolžen? Ali smo vsi nedolžni, ali pa vsi podli. Zame ni druge možnosti. Marija Pogačarjeva je zadeva, ki se tiče mene, in sicer zgolj mene. To velja vedeti.«

»O tem ne boste odločali vi, dragi inženir, o tem bo odločala — ona.«

»In ona bo odločila proti vam. Opozarjam vas pa dobrohotno, da Vas začetni uspehi nikar ne smejo preveč navdušiti. Včasoma se bo vse izravnalo. Zbogom, gospod Grašič, in na dobro srečo!«

Smeje se je odšel inženir Vagner v naslednji oddelek. Vendar njegov smeh ni bil veren izraz njegovega razpoloženja. Čutil je, da se nekaj maje pod njim. Odkritje njegovega tajnega navodila ga je kakor s kolom udarilo po glavi. Velik del uspeha komunistov v Rožnem dolu je bilo treba pripisati skrivnostni megli, v katero je bilo zavito njihovo vodstvo. To je zdaj prišlo na dan v taki obliki, da bi utegnilo roditi celo neljube sodnijske postopke. Pozna sicer Grašiča in njegove in ve, da nočejo delati iz ljudi mučenikov ter da zato ne bodo spravljali zadeve v javnost. Toda kljub temu bi njegovo ime prodrlo med ljudi, ljudje bodo vedeli, da je on, elegantni inženir Vagner, ljubljenec ženskega sveta v Rožnem dolu, prav za prav vodja prevratnežev in omadeževan s poskušenim umorom zdravnika dr. Grašiča.

Vendarle ga to ni toliko prizadelo. Že toliko let je bil vajen, da si ob nobeni stvari ni delal kakih očitkov, čemu bi si jih zdaj? Kar ga je tešilo, je bila zadeva Marije Pogačarjeve. Vzljubil je to lepo kmečko dekle. Res je, da ni imel odkritih namenov, toda danes, ko sta si zrla z Grašičem iz oči v oči, je dovolj jasno občutil, da brez nje živeti ne bo mogel, da bi zblaznel ob misli, če bi Marija postala Grašičeva. Prvikrat je začutil pred seboj strašno praznoto. Zašel je v ulico, ki nima nobenega izhoda.

Neki glas mu je prigovarjal: »Pretrgaj z dosedanjim, Marija te bo vzljubila. Ni še prepozno.« Toda Vagner ga je zavrgel. Preveč je ležalo na njem, da bi se mogel z enim sunkom otresti.

»Pretrgaj z dosedanjim, Marija te bo vzljubila,« si je ponovil s posmehom. »Marijo bi torej iztrgal Grašiču, če bi spremenil svoje nazore in svoje življenje, to je nedvomno. Poznam dobro Marijo. Pa storimo takole: naredimo se, kakor da bi pretrgali z dosedanjim. Učinek bo isti. Iztrgal bom Marijo iz Grašičevih rok. Videli bomo, kdo zna bolj. Potem se bo pa treba tekmeca znebiti za vselej.«

Vagnerju se je vest oglasila ob tako podlem načrtu, toda odbil je z naglico vse pomisleke. Ni bila le silna ljubezen do Marije, ki mu je narekovala tako usodni sklep. Pred njim je stala podoba mladega zdravnika Grašiča, ki si je pridobil naklonjenost Marije. In ta Grašič je bil njegov tekmec, njegov nasprotnik, voditelj nasprotne skupine. Ne, pod nobenim pogojem! Tu mora zmagati za vsako ceno! Grašič se mu mora umakniti. Zblaznel bi, če bi tukaj moral podleči. Svoj sklep bo izpolnil. Dobro pozna Marijo, njeno dobroto in usmiljenje. Ve, da je kljub vsemu ohranila zanj še vedno neko čustvo razumevanja in dobrohotnosti, ki bo vzplamtelo v ljubezni, ko bo videla v njem preobrat. Udaril bo na struno usmiljenja, ki je pri Mariji tako razvito. Preko usmiljenja do ljubezni. Ali ni to klasičen način, že toliko preizkušen, kakor si pridobiš žensko srce? In Marija? Ko pa bo vzljubila, bo lahko polagoma odvzel krinko. Marija ne bo mogla več nazaj, Grašiča bo pa morda takrat rešen. Vse bo šlo po njegovem načrtu, in ne po željah Franceta Grašiča.

IV.

Grašič je po onem razgovoru z Marijo bil večkrat gost na Pogačarjevem domu. Predvsem je hotel priti v ožje stike z očetom Martinom. Zvedeti je hotel, kaj prav za prav veže Pogačarja na zloglasnega komunističnega prvaka. Toda vsi njegovi poskusi so bili brezuspešni. Pogačar se je izogibal razgovora o tej stvari, na drugi strani pa ni skrival svoje nejevolje nad obiski mladega zdravnika. Toliko bolj pa sta bili veseli njegovih obiskov mati in hčerka. Marija je povedala Francetu, da se mati zelo trudi, kako bi očeta sprijaznila z njim. Oče nima nič proti njemu, nasprotno, mladega zdravnika zelo spoštuje in ceni v vsakem pogledu, toda... Vmes je Vagner. Ni pa misliti na to, da bi oče pojasnil svojo zvezo z Vagnerjem.

»Draga, najina ljubezen bo premagala vse ovire. O tem sem prepričan.«

Bilo je to v utici v sadovnjaku. Slabotni jesenski sončni žarki so zlatili umirajočo naravo. Vse okrog je bilo mirno, samozadovoljno, obilno kakor z medom napolnjeno satovje. Tako lepa je pozna jesen, ker sega tako daleč v srce s svojo otožnostjo, pa vendar tako vznemirljiva, ker človeku vsiljuje misel na skorajšnji konec vsega. In misel na konec je tako huda in vznemirjajoča za vsakogar!

»Spominjam se, da sva s profesorjem Brodnikom takrat, ko smo našli tvojega brata v triglavskem pogorju, govorila o slutnjah. Človek sluti trpljenje svojcev, sluti in občuti pa tudi ljubezen sorodne duše. Zdaj vem, da sem imel ta občutek že od prvih dni, ko sem te spoznal.«

»France, tudi jaz sem to občutila. Toda ta moj občutek je slonel na tako majhnem upanju. In tudi danes, kljub vsej zavesti, občutim nekaj nejasnega, kakor da se bo nekaj podrlo, da bo stopilo nekaj med naju.«

»Ne boj se, draga! Očeta bova pregovorila, in vsa zadeva bo rešena. Kar se tiče Vagnerja, sem prepričan, da se bo tudi on sprijaznil z novim položajem. Zadnjič sva govorila tudi o tem.«

»In kaj ti je rekel?«

»Zagrozil mi je, naj se ne spuščam v zadeve, ki se mene ne tičejo. Odgovoril sem mu, da je to pač tvoja zadeva, ne moja ali njegova. Povej mi, Marija, ali si ga kdaj ljubila?«

Ljubila?«

»Nikoli. Morda bi ga, če ne bi imel takih nazorov. Njemu ni nič svetega. Toda to bi moralo biti prej. Zdaj, ko sem spoznala tebe...«

Marija je zardela in ni več nadaljevala.

»Velikokrat sem premišljal, čemu naj primerjam ljubezen, pa nikoli nisem mogel najti zadovoljive primere. Najlepše jo opiše sveto pismo. Bral sem večkrat Salomonov slavospev na ljubezen med ženinom in nevesto. Kaj takega ni izrekla o ljubezni nobena knjiga: »Močna kakor smrt je ljubezen, trda kakor pekel nje gorečnost; njeni žarki so kakor plameni ognja,« ali »Velike vode ne morejo pogasiti ljubezeni, in reke je ne morejo utopiti. Če bi dal človek tistemu, ki ljubi, vse premoženje svoje hiše za ljubezen, ko za nič bi zanj maral.« Besede, ki jih o ljubezni še ni izrekel noben človek.«

Zunaj se je večer začel spreminjati v polmrak. Jesenska megla je začela padati na spokojno naravo. Tu pa tam je prodrl v sadovnjak otožni klic poljske ptice ali prišlo na uho zategnjeno ukanje pastirja, ki je gnal živino domov v stajo. Vse je bilo nekam trudno, nasičeno, kakor človek, ki je dosegel vse svoje nade, izpolnil vse svoje delo in želi zatisniti trudne oči. Megla je zavila naravnost čez travnik za hišo, se hinavsko priplazila čez sadovnjak ter končno ovila v svoj zlohotni plašč vso Pogačarjevo hišo.

France Goršič se je poslovil in izginil v mešal večerni mrak. (Dalje prihodnjič.)

Cerkev in vojne žrtve

Listi so v juliju poročali, da je tržaški škof msgr. Anton Santin posredoval pri najvišjih krogih italijanske vlade v Rimu, naj izpusti slovenske internirance, ki so se nahajali v taboriščih v Italiji. Načelnik vlade je to prošnjo blagohotno sprejel in je odredil, da se pomiloste in izpuste vsi tisti Slovenci, proti katerim ni bilo težjih razlogov. Po škofovem posredovanju se je vrnilo iz izgnanstva domov v Julijsko Krajino nad 200 Slovencev. Tržaški škof je, sledeč zgledu sv. očeta, obrisal solze stotinam družin, ki imajo zdaj zopet v svoji sredi očete in brate.

Sv. oče je imenoval posebne odposlance, duhovnike, ki obiskujejo vojne ujetnike in izgnance v taboriščih. Prejeli smo poročila, da so ti papeževi odposlanci obiskali tudi nekatera taborišča v Egiptu, kjer je nekaj slovenskih ujetnikov. Razdelili so jim nekaj denarne podpore ter pobrali podatke in pošto od tistih, ki iščejo svojce. Ti obiski so ujetnikom v veliko tolažbo in pomoč. Italijanska vlada je dovolila, da papeževi odposlanci obiskujejo tudi politične internirance v taboriščih.

Papež je ustanovil pri svojem državnem tajništvu v Vatikanu poizvedovalni urad za vojne žrtve. Tja prihajajo iz vojujočih se držav vsak dan vreče pisem: mati išče sina, sirote sprašujejo po očetu, razseljeni nesrečniki iščejo svojce, ujetniki sprašujejo po domačih. V tem uradu je nastavljen poseben uradnik za slovenske zadeve.

Tudi goriški nadškof msgr. Margotti se je s toplim razumevanjem ponovno zavzel, da slajša slovenskim žrtvam vojne usodo. Po njegovem posredovanju so se mogli v začetku tega meseca vrniti na Goriško vsi slovenski duhovniki, ki so bili v izgnanstvu.

Spričo teh najnovejših dokazov, kako Apostolski sedež skuša po svojih močeh pomagati Slovencem, moremo z gotovostjo reči, da se papež trudi učinkovito pomagati tudi drugim delom slovenskega naroda, ki občutijo vojno gorje.

Zvestoba za zvestobo! Odkar so blagovestnika sv. Ciril in Metod in za njimi drugi prosvetitelji vpeljali Slovence v družino katoliških narodov, je življenje našega naroda tesno združeno in prepleteno s katoliško Cerkvijo. V viharju velike vojne se je katoliška Cerkev spet izkazala, da je slovenskemu narodu zvesta pomočnica in tolažnica. Naš narod tega ne bo pozabil.

Prepričani smo, da bodo tudi tisti Slovenci, ki so se oddaljili od Cerkve, ta dejstva pošteno priznali in svoje stališče do Apostolskega sedeža spremenili, kar se je pri resnih možeh deloma že zgodilo.

Tudi v sedanjih vojnih časih Cerkev dokazuje, da so ji trpeči posebno pri srcu. Njeno delovanje se razteguje brez razlike na narodnost na vse vojne trpine. Resni časi, v katerih živimo, nam narekujejo tudi resno zadržanje do Cerkve in njenega vodstva in pravilno presojanje njegovega delovanja.

Znano je iz zgodovine prve svetovne vojne, koliko se je Cerkev po svojem vidnem predstavniku papežu Benediktu XIV. trudila, da bi olajšala gorje vojnim žrtvam. Bila je nesporno prva pri delu za pomoč vojnim ujetnikom, prva pri skrbi za ranjence, prva pri omogočanju pisemske izmenjave. Delo papeštva so priznali tudi taki, ki niso včlanjeni v skupnost krščanske vere, kakor muslimanski Turki, ki so postavili Benediktu XIV. v Carigradu spomenik, kar je nekaj neverjetnega, kdor pozna razpoloženje muslimanov. Kakor v prejšnji vojni, tako se tudi v tej odlikuje papeštvo v nesebičnem delu za lajšanje trpljenja. Javnosti ni znano, kar vse se naredi. Šele pozneje se bo moglo v vsej jasnosti spoznati vse ogromno delo Cerkve, ki gre preko vseh narodnostnih razlik in iz ljubezni do Kristusa pomaga trpečemu človeštvu.

Kdo ne pozna prijazne vasice Kazlje pri Sežani? Blizu Storij in tržaške ceste jo najdeš. Velja, da jo obiščeš. Dobri ljudje so tam, edina vas, ki goji danes na Krasu ovčjerejo in je znana po svojem izbornem siru. Vzhodno od te vasice je griček svetega Mihaela s podrtino stare cerkvice istoimenskega svetnika. Baje so jo opustili za Jožefa II. Severno od Kazelj je pa »gornja vahta« z razvalino starega tabora na vrhu. Ne rečem, da ne bo ta vahta s časom še slavna postala, ker govorice o njenem podzemskem hodniku se kar ne dajo potlačiti. Res je, da so se lotili pridni Kazeljci že ponovno kopanja okoli vahte, da zasledijo imenovane podzemske prostore, kjer ležijo baje zgodovinsko neizmerno važne relikvije njihovih predniko v.

Bilo je v Kazljah pred dobrimi 100 leti, nekako poleti 1836. ali 1837. leta. V Zavahtah nad Rašo sta pasla kravice N e ž i k a Seražin, po domače Ž v a n u t o v a in njen bratec Francelj. Ona je imela nekaj nad 10 let, bratec pa skoraj 6.

Že je šlo pod noč in sta mislila gnati domov, ko se jima približa čuden mož v dolgi črni halji, s črno brado in čudnimi očmi. Še nikdar nista videla podobne prikazni. Nežiko je posebno živo gledal. Vprašal jo je, odkod je doma, koliko let ima, na kar mu je Nežika lepo povedala, kar je znala. Ni pa se mogla otresti strahu pred njim. Končno pa je vprašal: »Deklica, povej mi no, kako se pravi tistemu griču tamle gor?«

»Sveti Méhev,« je plaho odgovorila Nežika.

On nato: »Čuj, deklica, pokaži mi pot tja gor, pojdi malo z mano, samo do one druge doline tamle, saj boš takoj zopet nazaj.« Prijel jo je za roko, in se ni zmenil za ubogega Franceljna, ki je ostal sam v mraku z živino. Deklica se je branila, češ da mora domov, slutila je nesrečo, strah jo je bilo tega človeka, a mož je ni več pustil, morala je z njim.

Ko sta dospela do imenovane doline, se je hotela Nežika vrniti, a bradač jo je še trdneje prijel in ji rekel odločno, da mora iti z njim do vrha svetega Mihaela...

»Ne, moram domov, kaj bodo rekli naši, če me ne bo toliko časa,« se je trgala in je prosila Nežika, naj jo pusti. Tedaj ji je pa siknil neznanec: »Pojdi z mano, saj jih ne boš nikoli več videla!...«

Hkrati ji je pokazal velik, nabrušen nož in ji je zagrozil: »Ti, samo zini, veš, glej, takoj te bom zaklal, s tem nožem te bom zabodel. Tiho! Z menoj pojdi tja gor, ali pa te na mestu ubijem!«

Krščanska kri

»Groza me je stresla, mrščavica me je oblila, spotila sem se od silnega strahu. On pa me je tiščal za roko in mi še večkrat zagrozil: »Poglej, kako je ojster, v srce ti ga zasadim, samo če zakričiš ali če zajočeš naglas. Večkrat se je pa ozrl nazaj in na vse strani, če gre kdo za nama.«

Nežika je tiho ihtela. Groza jo je obšla. Noč je padala na zemljo. On jo je vlekel proti vrhu svetega Mihaela nad Rašo. Ni bil več mlad, zato je močno sopel. Ubogega otroka je pa tako sumljivo in neusmiljeno gledal, da je čutila deklica nekaj strašnega nad seboj.

Dospela sta na vrh. Mož je bil truden. Momljal je v brado čudne nerazumljive besede. Buljil je z vrha v temo proti Kazljam in ko se je prepričal, da je vse tiho in da ga ni človeka za njima, je legel na tla, da se odpočije. Dekletce je tiho in obupno ihtelo. Ko je pa kmalu zatem videlo, da prijemlje bradača spanec, je utihnilo in je zadrževalo celo sapo, da bi ga ne motilo.

Zaspal je, držeč njeno rokico v svoji. Malo zatem pa je Nežika opazila, da njegovo stiskanje popušča. Novo upanje ji je vstalo v duši. Polagoma je svojo roko izmikala, končno se ni mogla več obvladati, potegnila je rokco iz njegove, skočila je pokoncu in jo vdrla navzdol po strmini. To je še slišala, da se je tudi starec pobrah in se zgrozil zaradi njenega bega. Še bolj se je pognala proti vasi. Tedaj je dospela do znane ji skale, kamor so se zatekali otroci ob dežju. Skala je namreč zrasla tako, da štrli nje velik del v zrak in ima pod sabo prostora, da se more nekaj ljudi skriti pod njo. Čula je, da ji okrutnež sledi. Bala se je, da bi jo utegnil v temi spoznati in še ujeti. Tedaj ji bliskne v glavo odrešilna misel. Skoči pod skalo in se stisne prav noter v najglobokejši kotiček. Srce ji tako hudo bije, da se je bala, da ji poči od strahu in groze. Z obema rokama si ga je pritiskala in čakala v smrtnem strahu, kako se bo vse to izteklo. Angelčka varuha je tiho klicala na pomoč in Mater božjo in svetega Lovrenca v kazeljski cerkvi.

O groza! Nenadoma začuje stopinje starega juda, še več, čuje, kako je stopil na isto skalo in kako se je strašno togotil in klel: »Kam je mogla uiti? Norec! Zakaj je nisem takoj zaklal?! Kaj me je vendar zmešalo, da sem legel in mi je tako ušla... in že jutri bi moral oddati njeno kri! Kje naj dobim sedaj takega primernega otroka?! Z zobmi je škripal, po glavi se je bil same togote, klel pa je tako, kakor da bi se sam Lucifer odvezal.

»Se dihati si nisem upala, čisto mrzla sem postala, videla sem že pred seboj smrt, čakala sem le, da še pogleda pod skalo, da me izvleče in mi zasadi nož v srce...

Pa se je oddaljil. Zopet se je odpravil proti vrhu svetega Mihaela. Malo sem še počakala, nato sem previdno in tiho prilezla izpod skale. Nisem ga več slišala. Stekla sem na vso moč proti vasi. Tu pa tam se mi je zdelo med begom, da ga čujem za seboj in sem še bolj tekla. Večkrat sem padla na tla, zadevala sem z boso nogo ob ostre čeri. Kar naravnost sem bežala čez brinje in kamenje, da bi le čimprej dospela v vas.

Bolj mrtva nego živa sem dosegla samotno našo kazeljsko cerkev, ustavila sem se, da se malo oddahnem, a groza me je takoj pognala dalje do prve hiše, do Tonkovih, kjer biva sedaj kazeljski mežnar. Tam sem videla luč v hiši, zaletela sem se v vrata, zakričala sem »rešite me!« in sem padla nezavestna na tla.

Ne vem, koliko časa sem bila v tem stanju. Močili so me in milovali. Ko sem se zbudila, sem zagledala poleg sebe očeta. Solzil se je. Noge so me strašno skelele, niti en noht ni bil več cel, iz vseh prstov sem krvavela, noge so mi bile ena sama rana.

Tedaj se je polnila hiša mož in fantov. Moja odsotnost je spravila pokonci vso vas. Napravljali so se, da me gredo iskat. Kakor še danes, so se zbirali pri Tonkovih, da se od tam razdelijo po gručah. Strašni večer in njega grozne ure niso pustile, Bogu hvala, hujših posledic na Žvanutovi Nežiki. Opomogla se je. Dolgo pa si ni več upala v meje sama, niti čez dan ne.

Nežika se je poročila h Grgučevim v Šepulje pri Tomaju, kjer je umrla 56 let stara in je pokopana na kriškem pokopališču leta 1882. Imela je 11 otrok, med temi Štefana Zabrico, dolgoletnega starešino kazeljske cerkve, ki je umrl tega sedem let pri Počkarjevih v Kazljah. Zgodba Nežikinega strašnega večera je pa še danes živa med ljudmi. Kdorkoli gre na griček sv. Mihaela nad Kazljami in je na to opozorjen, se ustavi pred tisto znamenito skalo in misli z ganotjem v srcu na ubogo Žvanutovo Nežiko in njene strašne ure.

Pravijo, da je bil tisti hudobnež jud, ki je imel prinesti za drag denar krščanske krvi za kdo ve kakšne judovske obrede. (Nibla)

Rabljeva roka

Spisal J. Fletcher Ray.

Poslovenil Franc Poljanec

Šel sem iz mesta in prešel v globljo tišino. In vedno mi je v ušesih klical glas: »Oče! oče!« in govoril tisoč navadnih reči, ki se prej zanje nisem zmenil. Kam so me noge nesle, nisem vedel; ko sem se pa ogledal, glej! je mesec bledo svetil na grič križanja. In stal sem pred otrokovim grobom. In prevzelo me je divje hrepenenje, da bi Križanemu — Vstalemu še enkrat gledal v obraz. Srce mi je močno bilo, kajti zelo sem se bal. Zgrmel sem pred grob.

»Hermas!« sem klical, »Hermas! sin moj! moj sin!« In srce se mi je znova zakrknilo zoper tega Jezusa. Telo se mi je stresalo, in jokal sem kakor otrok. zvezde so bledele, ko sem odprl oči. Telo mi je bilo vlažno od nočne rose. Vstal sem in odšel proti osameli hiši, in Njega nisem videl.

Naslednji dnevi so kakor senca temnega oblaka viseli nad menoj; srce mi je bilo namreč tako težko, in v ničemer nisem mogel najti veselja. Suzana je bolna ležala. Čudno se mi je zdelo, da ji moči niso pošle pred Hermovim pogrebom. Pretegnila se je bila že tisto noč, ko se je vrnila iz hiše zraven ovčjih vrat, tisto noč, ko so Galilejca ujeli. Drugi dan so umórili njega, ki ga je ona častila, in sina so ji prinesli strtega do smrti. Tri dni je dečku stregla, ne da bi oči zatisnila. In vrh vsega tega je med tem še mene potrpežljivo prenašala. S suhimi očmi je stala med tem, ko so ga dévali v grob in se je mučila, da bi mene tolažila, med tem ko jaz nisem mislil na nič drugega kakor na svojo žalost. Zdaj pa, ko dečka več ni bilo, je legla na posteljo in zaprla oči kakor človek, bolan na smrt.

Zdravnik je prišel in jo pogledal.

»Preveč je zmučena,« je dejal. »Njena narava zahteva mir!«

»Ali je kar za smrt?« sem rekel.

Pogledal jo je znova in odkimal.

»Ne, mislim, da ne,« je dejal, »vendar pa, kdo more vedeti? Zdi se mi, da je to bolj bolezen srca kakor telesa. Dajte ji pokoj in dobro za njo skrbite.«

In šel je iz hiše.

»Kletev težko leži nad menoj,« sem rekel. »Kri zahteva kri.«

Veliko čudnih reči so v trdnjavi govorili o meni. Razneslo se je, da je Scipio Bik obseden in da ga je Prerok zadel s kletvijo. Lasje na moji glavi niso bili nič več temni. Teža let me je podrla eno noč. Nič več se nisem udeleževal šal in petja v četi, nič več me niso veselile kocke, meč ali disk[1]. Temveč sedel sem zase in pil več, kakor mi je bilo treba, in nihče se me, razen Rufa in Proba, ni drznil nagovoriti.

Kakšen večer sem hotel iti k Hermovemu grobu, ali v svoji sobi sedeti posebej in poslušati razgovor žensk. Mati Marija in Joana in Debora in Kleofova žena in druge, ki so hodile za Nazarečanom, so se vrstile in prihajale, da so Suzani stregle.

Velikrat so obnemele, ko sem stopil médnje; jaz sam pa nisem nikoli spregovoril besede, ampak sédel v senco in se nisem ganil, tako da so svoj strah pozabile in se brez skrbi pogovarjale. In veliko čudnih reči sem slišal o tem Nazarečanu! Kako se je v različnih časih prikazl nekim svojim učencem — eden, Tomaž (tako so pravili), je svojo roko celo potisnil v njegovo ranjeno stran. In druga dva sta se z njim srečala pred trgom Emavsom in ga nista spoznala, dokler ni razlomil kruha. Vendar pa (tako je kazalo), ni bil dolgo pri njih, ampak jih je zapustil — in nihče ni vedel, kam je odšel. Celó Kajfa in ti, ki so med duhovniki imeli oblast, svojih stanovanj pri dnevni luči niso zapuščali, da bi spotoma ne srečali Njega. Vse to sem slišal in še več takega, poslušal sem pa kakor človek, ki ne razume. Pa tem, ki so te reči pravili, nisem tudi prav nobene rekel.

»O da bi bil dleček pri meni,« je bilo vse, kar sem mislil.

Suzana je ležala kakor na smrt bolna, pa iz samega sramu nisem našel poguma, da bi ji izpregovoril tolažilno besedo. Večkrat je želela, naj bi ji govórile o Nazarečanu, in nikoli se ni naveličala reči, ki so jil ji o njem pripovedovale. Bili so pa tudi časi, ko jo je pamet zapustila, in vpila je čudne besede. Venomer je menila, da stoji zunaj Getsemana in hrepeni posvariti nekoga notri, da bi si rešil življenje. Potem je vpila: »Hermas! Hermas! sin moj, kje si?« in premikala roke, kakor da ga meni najti zraven sebe. Nato je zopet čula ob postelji, ko mu je odtekalo življenje. Ali je stala zraven groba, ko so njegovo truplo vanj polagali. Vendar pa jaz nikoli nisem dal nobenega znamenja, kakor da kaj slišim.

»Srca nima,« so pravili. Toda ko so žené odšle, nisem mogel najti pokoja, ampak sem sedel zraven okna in strmel v noč in mislil na dni, ki so minili. In sem tam ostajal, da se je začelo daniti.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

[1] Disk je bila okrogla plošča, ki so se skušali, kdo jo dlje vrže. Danes to staro grško igro: met diska — znova vpeljujejo.

o **Vzela sta se** gdč. Hvale Anica, uradnica uprave »Slovenca«, in g. Podrekar Janez. Mladoporočencema daj Bog srečo!

d **Nove gradnje so v teku** in sicer: preložitev ceste na Dobrovi, dela za preložitev ceste na Šujici, dela za dograditev nove ceste na Ligojno pri Vrhniki, dela na cesti v Ježah pri Horjulu, dela pri cesti v Lučah na Dolenjskem, pri Polhovem gradcu v zvezi z ureditvijo hudournikov pri Hudapotniku. V proračunu je gradnja novega železobetonskega mostu čez Ljubljanico pri Zalogu. Vrši se obnova ovinka pri Zdešarju med Dobrovo in Brezjami in na pokrajinski cesti Grosuplje—Zužemberk v Grosupljem.

d **Te dni je poteklo deset let,** odkar je umrl dr. Danilo Majaron, soustanovitelj slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Slava mu!

d **Ljubljanski velesejem.** Od uprave Ljubljanskega velesejma smo prejeli sledeče vrstice: Iz naše in iz italijanskih pokrajin je prišlo toliko prijav razstavljalcev, da so vsi razstavni prostori popolnoma zasedeni. Letošnja velesejmska prireditev ima še prav poseben pomen, ker bo v popolni sliki pokazala gospodarsko zmogljivost in značilnosti naše pokrajine ter na splošno podala pregled italijanskega gospodarskega življenja. Potom tega velesejma naj se navežejo obširnejši stiki s trgovino in industrijo v ostalih delih kraljevine.

d **Predsednik okrožnega sodišča se je poslovil.** V razpravni dvorani št. 124 okrožnega sodišča se je te dni poslovil od vseh sodnikov in sodnijskih pripravnikov okrožnega in okrajnega sodišča dosedanji predsednik okrožnega sodišča g. Peter Keržič, ki je stopil v pokoj. Pozneje se je g. predsednik poslovil v isti dvorani tudi od vseh uradnikov in nameščencev obeh sodišč. G. Keržič je bil imenovan za predsednika ljubljan. okrožnega sodišča pred dobrimi desetimi leti, namreč 10. januarja leta 1931. Kot izborn pravnik je nepristransko in vestno vodil vse predsedniške posle. Bil je sicer tretji predsednik okrožnega sodišča v zadnjih dvajsetih letih. Njegova prednika sta bila pokojni dr. Oton Papež in že živeči, tudi upokojeni g. Fran Rekar.

d **V salezijanskem zavodu na Rakovniku** bodo lahko nadaljevali svoje študije dijaki, ki so se doslej šolali v Verženju. Prav tako bo na istem zavodu omogočeno šolanje mladeničem, ki imajo veselje do duhovskega poklica, pa so morda že prestari za redno šolanje na državni gimnaziji. Obrnite se čimprej pismeno ali pa osebno zaradi podrobnejših podatkov za sprejem na vodstvo salezijanskega zavoda na Rakovniku, Ljubljana 8.

d **Salezijanski dijaški konvikt na Rakovniku** v Ljubljani sprejema tudi za bodoče šolsko leto dijake, ki nameravajo obiskovati realno gimnazijo. Podrobnejše podatke daje zavodsko vodstvo.

d **Podružnica zavoda** Banca d'Italia v Ljubljani se je s priključenim oddelkom Kraljevega zakladništva preselila v poslopje Poštne hranilnice.

d **Ker primanjkuje državnih kolkov,** se poslej razne takse plačajo lahko tudi v denarju.

d **Na malem otočku pred univerzo** — pa ajda zori.

d **Opozarjamo, da tehta liter olja 92 dkg,** zato je vsak, ki kupi olje na mero in ne na vago, lahko oškodovan pri litru za 8 dkg.

d **Do precej hudega trčenja med kolesarjem in ljubljanskim tramvajem** je prišlo na Šmartinski cesti. Zjutraj se je peljal delavec Grabnar Ivan v službo. Grabnar dela pri cestnem nadzorstvu. Peljal se je med tramvajskima tiroma proti mestu. Videl je, da mu prihaja nasproti tramvaj in se mu je umaknil na drugi tir, po katerem pa je vprav tedaj privozil drug tramvaj. Trk je bil neizogiben. Grabnar je odnesel slabši del. Tramvaj ga je podrl in pri padcu je dobil hude poškodbe na glavi in po životu.

h **Monopol na vino na Hrvaškem.** Monopol za nakup vina na notranjem trgu in pa za izvoz je dobila na Hrvaškem od države kontrolirana uvozna in izvozna družba »Gimpex«. Letošnji vinski izvoz cenijo na okroglo 1500 vagonov. Pri ceni 12 do 15 kun za liter bodo dobili Hrvati za letošnjo vinsko letino okoli 180 milijonov kun. Z vinsko trto nasajeno področje obsega 99.739 ha. Povprečna vinska letina znaša dva do tri milijone hektolitrov. Med belimi vini je zlasti znano vino iz zagrebške okolice in pa iz Daruvarja.

h **Naravnostni promet s Hrvatsko.** S 16. avgustom 1941 so odprli direktni redni blagovni promet s postajami hrvatskih železnic skozi Metliko. Pošiljke se odpravljajo z mednarodnimi tovornimi listi, frankiranimi do Metlike v smeri proti Hrvatski. V nasprotni smeri se voznina in pristojbina nakazuje od Metlike do namembne postaje. Pred-

Kaj je NOVEGA

ujmi in povzetja ter ekspresne pošiljatve so prepovedane, prav tako pa tudi izjave glede zavarovanja dostavljenega blaga, spremembe prevoznih pogodb, kakor tudi brzovozne komadne pošiljatve, vštevši brzovozno blago. Za kritje carinskih in železniških pristojbin, stojnine pri tranzitu ter za stroške, ki bi nastali na poti, je na oddajni postaji treba položiti depozit 100 lir za vsako komadno pošiljatev ter 500 lir za vagonsko pošiljatev. Ta določila veljajo začasno.

h **V Sarajevu so dokončali zidanje vakulskega nebotičnika.** Poslopje ima 11 nadstropij ter je v njem tudi džamija. Razen tega so pričeli v Sarajevu graditi 156 delavskih hiš.

h **13. avgusta** so se spominjali na Hrvatskem 13 letnice smrti voditelja in učitelja Hrvatov Štefana Radiča.

h **Že dolga leta izvažajo kače** iz Bosne in Hercegovine v Nemčijo in imajo s tem ljudje lep zaslužek. V Nemčijo odpošiljajo cele zaboje kač; iz njih strupa izdelujejo cepivo.

h **Poglavnik je izdal naredbo,** s katero je zagotovljeno izplačilo plač delavcem in ostalim nameščencem v vseh tistih podjetjih, ki so ustavila obrat.

h **Nove šolske knjige.** Hrvatska državna šolska uprava sporoča, da bodo v najkrajšem času dotiskane nove hrvatske šolske knjige in vse ostale šolske potrebščine za ljudske in srednje šole.

h **Glavna zveza nemških kmetijskih in obrtnih zadrug** s sedežem v Osijeku je bila pred kratkim ustanovljena na Hrvatskem.

h **Hrvatski konzulati.** Hrvatska ima zaenkrat pet poslaništev, in sicer v Berlinu, Rimu, Vratislavi, Bukarešti in Sofiji; generalne konzulate na Dunaju, v Milanu in na Reki; konzulate pa v Münchenu, Mariboru in Ljubljani. Te dni je bil ustanovljen še hrvatski konzulat v Gradcu. V manjših mestih bodo zastopali Hrvatsko honorarni konzuli.

s **Graditev ceste Belgrad—Solun.** Nemška organizacija Todt je začela v zadnjem času graditi 700 km dolgo cesto, ki bo vezala Belgrad s Solunom. Cesta bo šla skozi Kragujevac, Niš, Skoplje, Veles in dalje v Solun. Pri Nišu se bo od nje ločila druga cesta, ki bo preko Pirota vodila v Sofijo. Na novo bo treba zgraditi 630 km ceste, 70 km je pa že dobre, ter postavitev 80 mostov. Pri gradnji ceste je zaposlenih 7000 domačinov in 680 Nemcev, članov organizacije Todt. Delo nemškega delavstva v tej deželi je bilo zaradi drugačne klime in silne vročine zelo naporno. Zato so nemški delavci dobili posebne, velike slamnike, ki jih varujejo pred vročino, in čisto nove uniforme. To so kratke hlače, lahka bluza in močnejša obutev, ki varuje pred kačjimi piki. Težavno je bilo tudi vprašanje prehrane. Nemško delavstvo ima s seboj osem zdravnikov. V Belgradu in Nišu ima pa tudi lastne bolnišnice. Zaradi številnih začetnih obolenj so delavci dobili injekcije proti nalezljivim boleznim. Nova cesta bo gotova še to jesen.

s **Komisar za begunce v Srbiji** je te dni sklical sestanek, ki se je pečal z vprašanjem zaposlitve in nastavitve beguncev, ki so prispeli v Srbijo.

s **Poenotenje rudarskih plač v Srbiji.** Plače delavcev srbskih premogovnikov so bile doslej v raznih rudnikih različne. Ni bilo enotnih delovnih plač, ker so se te ravnale po razmerah na delovnem trgu. Ker je bilo mnogo delavcev brez dela, so ti brezposelni večkrat pritisnili plače zelo nizko navzdol. Da bi se ta vpliv odpravil in da bi bile plače vseh rudarjev enotne, je glavni opolnomočenec za gospodarstvo v Srbiji določil, da morajo biti zanaprej plače rudarjev enake. V bodoče bodo zaslužili rudarji pri šihtu povprečno 10 din več kakor doslej.

s **Več marmelade, pa manj žganja.** Ker so letos v Srbiji slive dobro obrodile, je poljedelski komisariat priporočil ljudem, naj nikar ne kuhajo iz sliv prevelikih količin žganja, temveč naj večino pridelka predelajo v marmelado. Od lani je ostalo mnogo žganja neporabljenega in če bi se kuhanje tudi letos v takšnem obsegu izvedlo kakor lani, bi bilo pijače preveč in bi cena žganju preveč padla. Marmelada pa je tečna hrana in zato bo za ljudi mnogo bolje, če si tega hraniva čim več pripravijo za zimo.

s **Belgrad šteje sedaj 250.000 prebivalcev,** pred vojno jih je imel do 400.000.

g **Izbor kobil na Spodnjem Koroškem** (Gorenjskem). Da bi se na Spodnjem Koroškem gojila najbolj odgovarjajoča vrsta konj, so naredili po vseh krajih pregled in izbor kobil. Odziv prebivalstva je bil povsod velik. Na pregled je bilo pripeljanih vsega 726 kobil. Izbranih je bilo 120 kobil; 27 od teh jih je dobilo posebno knjigo in rodovnik.

g **Iz neznanega vzroka je začelo goreti** v graščini v Betnavi pri Mariboru. Ogenj je naglo uničeval velike zaloge sena, zato je škoda znatna.

g **Zaradi svinjske kuge so prepovedani** prašiči sejmi v Mariboru.

g **Od žita, pšenice, koruze ali ječmena,** ki so bili pridobljeni v lastnem obratu, ali z dajatvami v naravi se sme na Štajerskem porabiti za lastno uporabo po osebi in tednu skupaj 3750 g; namesto teh žitnih vrst 6250 g ajde ali prosa po osebi in tednu. Od zaklanih živali v lastnem obratu se sme z odobritvijo prehranjevalnega urada porabiti za lastne potrebe po osebi in tednu 860 gramov mesa vključno mast. Vsak proizvajalec oljnih setev, ki se hoče v svojem gospodarstvu sam oskrbovati z jedilnim oljem mora dobiti za 52 tednov po osebi svojega samooskrbovalnega gospodarstva 12 kg jedilnega olja, če se za isto število oseb odpove prejemanju masti. Oddati pa se mora od lastne žetve najmanj 36 kg maka, 48 kg lanenega semena, 60 kg bučnega semena ali semena sončnic ali 24 kg laškega oreha brez lupine.

g **Omejitev blagovnega prometa na gotovih prehodih meje.** Na podlagi določila odredbe šefa civilne uprave na Spodnjem Štajerskem se lahko blago, v kolikor se ne prevaža po železnici, prenaša čez mejo samo na sledečih cestnih prehodih: Radenci—Murski Petrovci, Schutzendorf—Veščica, Središče—Trnovec, Brezje pri Zavrču—Cestica, Nova Cerkev—Jesenji grm, Rogatec—Hum, Dobova—Harmica, Jesenc—Bregana, Cerklje—Pristava, Vodale—Tržišče. Izjeme dovoljujejo samo pristojni carinski uradi. Te omejitve pa ne veljajo za dvolastnike.

Redka Slovesnost v ljubljanski stolnici

Na praznik Marijinega Vnebovzetja je sedem od 12 letošnjih zlatomašnikov obhajalo skupno zlato mašo v ljubljanski stolnici.

Že precej pred pol deseto uro dopoldne so hiteli pobožni verniki v stolnico, da prisostvujejo tej tako redki in ganljivi slovesnosti. Ko so ob pol desetih pristopili zlatomašniki: Kalan Janez, Krumpestar Franc, Povše Henrik, Steska Viktor, Šarec Alojzij, Zdravlič Janez in Cestnik Anton k glavnemu oltarju, je opravil najprej zahvalno molitev ob številni asistenci generalni vikar g. Ignacij Nadrah. V koru je spremljal slovesnost zlate maše prevzv. škof g. dr. Gregorij Rožman. Po opravljeni zahvalni molitvi je stopil na prižnico prelat Janez Kalan in v po vsebini in obliki lepem in globokem govoru orisal pomembnost današnje slovesnosti.

Vseh sedem zlatomašnikov je pristopilo nato k oltarjem. Pri glavnem oltarju je ob številni asistenci imel slovesno zlato mašo Hinko Povše, duhovni svetnik in župnik na Čatežu. Drugi zlatomašniki pa so maševali pri stranskih oltarjih v stolnici. Cerkev je bila nabito polna vernikov, ki so pobožno zasledovali najsvetejše daritve. Slovesno zlato mašo je spremljalo ubrano in veličastno petje. Pevci so z Gallusovo latinsko peto mašo še povzdignili vso slovesnost. Po mašah so pristopili vsi zlatomašniki k glavnemu oltarju, kamor je bilo preneseno Najsvetejše od stranskega oltarja. Vsi zlatomašniki so zapeli zahvalno pesem, nakar je bila prisrčna in ganljiva pobožnost končana. Na [illegible]

Novi grobovi

m **Umrli so:** na Viču posestnik Pezdir Franc, v Kranju Joško Mandič, v Ruperč vrhu Anna Fabiantschitsch, v Krškem župnišču 73 letna Ana Kurent. — V Ljubljani so odšli v večnost: prokurist banke »Slavije« Franc Rihtar, Marija Ana Vidic, soproga opernega kapelnika Tončka Štritof, Jožica Selevšek iz Št. Vida nad Ljubljano, gostilničarka Elizabeta Poljšak roj. Stramičnik, Klun Ana, soproga posestnika Marija Anžič roj. Kregar iz Štepanje vasi, in vodja registra na sodišču Josip Turk. Naj počivajo v miru!

Iz Julijske Krajine

Stoletnica brške cerkve

Na praznik sv. Lovrenca so v prelepem briškem Št. Lovrencu obhajali kar dvojno slavje: god farnega zavetnika in pa, na kar so bili že bolj ponosni, 100 let, odkar so njih predniki zgradili cerkev.

Na kraj razgleden kraj so jo postavili, da se lahko ogledaš, zlasti z zvonika, po vseh bližnjih in bregovih zapadnih Brd in še daleč tja v Furlanske ravan. Ravno pravšna je cerkev svetega Lovrenca za okrogle 700 duš — že od teh jih je na ta veliki praznik manjkalo kar sto: so po svetu, pri vojakih in Bog ve kod. Brižni gospod župnik Ferjančič se je s farani nad vse potrudil, da so svoj skupni dom lepo okrasili in ovili v zelenje in prajorve. Mlajev ni manjkalo, čeprav so jih bolj mladi morali postavljati. Msgr. Magbet, znana osebnost zapadnih Brd, saj je bil zadnji kaplan v Biljanj — in celo kandidat za goriškega nadškofa, je v lepi domači besedi razlagal zgodovino cerkve. Št. Lovrenc je bila dubovnija že v davnih časih. Spadala je pod matično faro v Biljanj in je bila zadnja benečka podložnika v Brdih. Tako na primer ni smel škofijski odposlanec, ki je prišel z avstrijskega ozemlja ob vizitaciji v Št. Lovrenc, marveč sta morala župnik in vizitator opraviti svoje posle v Kozarnem. V faro je bil kraj povzdignjen že leta 1796 in le 50 let pozneje so si sezidali današnjo lepo cerkev.

Po svetem opravilu se je razvila z novimi banderi in zastavami slovesna procesija. Enajst sosednih gospodov je šlo pod nebom.

Popoldne je stopil na leco domačin g. Zaletel, ki pastiruje na Krasu. Z ognjevito besedo in prisrčno ljubeznijo je rojakom razlagal pomen cerkve za faro in njen duhovni preporod. Navdušeni in pokrepčani so se s Št. Lovrenca razhajali. Dokiveli so lep praznik, ko so se počutili v svoji cerkvi še bolj doma, kot kdaj prej. Dolgo v mrak so nabijali in vesela pesem se je razlegala tja proti šumeči Reki in briškemu čuvarju, dobrovskemu gradu.

R. B.

---

p **Spomenik na Bogatinu.** Pri neki letošnji nemški vojaški vaji v tolminskih bribih je plaz zajel večjo skupino vojakov od tako imenovane »Guardia di frontiera« in jih zasul. Rešilna ekspedicija, ki je iz Tolmina prihitela na pomoč, je nekaj ponesrečencev rešila, drugi so bili pa že našli smrt pod ledeno odejo. Tovariši so jih izgrebli in so bili nato častno pokopani. V spomin na pretresljivo nesrečo in na mlade žrtve, ki so izgubile življenje v izpolnjevanju vojaške dolžnosti, so v dni odkrili na Bogatinu lepo spominsko znamenje. Svečanosti je prisostvoval tudi poveljujoči general Zamboni.

p **Lov na ptiče prepovedan.** Grda in škodljiva razvada loviti in pobijati ptice pevke in druge drobne krilatice, ki je bila zelo razpasena, je zadnja leta vedno strožje zabranjena. Te dni smo čitali n. pr. naznanilo, da je z 11. avgustom v krminskem okraju odprt lov na jerebice, jamske golobe, grlice, divje race in podobne povodne ptiče. Temu naznanilu je dodan sledeči opomin: Prepovedano je pobijanje in lovljenje lastovk, slavcev, taščic, kraljičev, palčkov, sinjic, žoln, škrjančkov, netopirjev in ponočnih prhutarjev! — Hvalevredno prepoved prav toplo pozdravljamo in samo želimo, da bi se točno izvajala.

p **Shod sv. Lovrenca,** farnega patrona, so v Lokavcu pri Ajdovščini v nedeljo, 10. avgusta z vso slovesnostjo praznovali. Dekleta iz vse župnije so farno cerkev spremenila v pravi gaj. Procesija z Najsvetejšim je potekla v najlepšem redu ob častni udeležbi mol. fantov in vrlih deklet. Članice Marijine družbe so ta dan z g. župnikom-ustanoviteljem obhajale 30 letnico ustanovitve. Delovni g. župnik Henrik Černigoj vodi dubovno življenje v lokavški fari že nad 32 let. Bog ga ohrani še veliko let zdravega in vedrega!

p **Meso samo ob sobotah in nedeljah.** Ministrstvo je odredilo, da se v bodoče sme prodajati goveje, ovčje, kozje in svinjsko meso samo ob sobotah in ob nedeljah dopoldne. Prav tako bodo smeli v gostilnah v bodoče postreči z mesom te vrste samo ob sobotah in nedeljah. Prodaja drobovja je dovoljena še nadalje tudi ob ponedeljkih, torkih in sredah.

p **Na 200 dni zapora,** 500 lir globe in zaplembo zaloge kave je bil obsojen v Trstu lastnik bara »Genovese«, ker je prodajal skodelico kave za ceno 1.50 lire.

p **Obletnica svetogorske vzpenjače.** V sredo, 13. avgusta je žična železnica, ki te dvigne v petih minutah iz Soške doline na vrh Sv. Gore, obhajala svojo prvo obletnico. Kako smo svojčas poročali, je v prvih štirih mesecih obratovanja — od avgusta do decembra — prevozila okrog 30.000 oseb. Koliko jih je letos, ne vemo točno, gotovo pa gre v visoke tisoče, ker je promet dnevno razmeroma živahen. Za Mali šmaren bo naval romarjev in izletnikov gotovo dosegel svoj vrhunec.

p **Usodne posledice nevihte na morju.** V sredo, 6. avgusta je divjala nad Trstom in Kraškim huda nevihta. Lilo je kakor iz škafa, burja pa je pihala kakor sredi decembra. Toplota je na mah udrknila za 30 stopinj Celzija ter je bilo v mestu hladno kakor v pozni jesni. Morje je bilo silovito razburkano. Številne ribiške ladjice, ki so se nahajale na odprtem morju na ribolovu, so bile v veliki nevarnosti, ko jih je zajel vihar. Vsem ribičem pa se je posrečilo doseči z velikimi napori pristanišče, le po eno ladjico, v kateri sta bila dva ribiča iz Istre, je moralo poslati pristaniško poveljstvo minolovca, da jo je spravil na varno. Oba ribiča bi bila sicer gotovo utonila, ker nista mogla več obvladati viharja ter bi ju bilo zaneslo v ladjici na odprto morje. — V Barkovljah pa se je najbrž dogodila usodna nesreča. Čuvaja v ljudskem kopališču, Marija Pipana, je zajela nevihta v malem čolničku na odprtem morju. Z vsemi silami se je poskušal upirati viharju, toda sila nevihte je bila prevelika ter ga je vihar odnesel na odprto morje, kjer je izginil izpred oči gledalcev, ki so z obale zrli njegovo obupno borbo, pa mu niso mogli pomagati. Pristaniško poveljstvo je sicer takoj poslalo ladjo, ta bi ga rešila, toda v megli, viharju in dežju ga niso mogli reševalci nikjer odkriti. Boje se, da ga je morje s čolničkom vred pogoltnilo.

p **Cene v Trstu.** Jabolka I. vrste 2.65, jabolka II. vrste 1.85, hruške I. vrste 2.75, hruške II. vrste 2.10, hruške II. vrste 1.80 lir. Ribe: I. vrste 3.60, II. vrste 3, III. vrste 2.20 lir. Sliv e: I. vrste 2.45, II. vrste 1.95 lir. Tržačani se torej lahko poceni najedo sadja.

p **V Gorici je začela goreti hiša** Ljudmile Bravničarjeve, a so gasilci nagle udušili požar.

p **Ko je sekal drva,** si je nevarno poškodoval levo roko 29 letni Herman Simčič iz Pevme pri Gorici.

p **Goveje, kozje in svinjsko meso prodajo samo ob sobotah in v nedeljo zjutraj.** Pristojne oblasti so izdale odlok, po katerem je od 7. avg. dalje dovoljeno prodajati goveje, svinjsko, ovčje in kozje meso samo ob sobotah in v nedeljo dopoldne, in sicer po vseh pokrajinah Kraljevine. Po gostinskih obratih smejo s tem mesom postreči gostom tudi samo ta dva dneva, z jedmi, pripravljenimi iz notranjih živalskih delov, pa le v ponedeljkih, torkih in sredah.

p **Denarne pošiljke italijanskim vojakom v Albaniji.** Italijanski »Službeni list« objavlja odlok pristojnega ministra, po katerem je odslej po redni pošti dovoljeno pošiljati italijanskim vojakom v Albanijo največ po 50 lir. Denarne pošiljke v bodoče tega zneska ne smejo presegati.

p **Kruh iz grozdja in fig.** »L'Eco di Roma« poroča o novi vrsti kruha, ki ga bodo začeli izdelovati kmalu v Italiji. Pristojno ministrstvo je namreč dalo dovoljenje, da je dovoljeno izdelovanje posebne vrste kruha, ki mu bo primešano grozdje in fige. Za izdelovanje te vrste kruha ne velja nobena omejitev in se ga bo lahko dobilo brez kart. Ta krušni izdelek se bo imenoval »pinze« in ga bodo lahko izdelovali in prodajali, če bodo imeli »pinze« pravo lastnost kruha in nikakor se bodo podobne slaščicam.

p **Dve štipendiji po 6000 lir** v spomin smrti Brutu Mussolinija je sklenila podeliti zavarovalniška družba Assicurazioni Generali v Trstu in Benetkah. Obe štipendiji sta namenjeni sinovom pilotov, ki so padli v bojih v Afriki ali Španiji.

p **Nadzorstvo nad prodajo svinj.** Pristojna oblast je uvedla posebno nadzorstvo nad svinjerejo s tem, da je odredila natančen popis svinj, namenjenih za zakol. Točno morajo biti zapisane vse spremembe o stanju, številu mladičev, o nakupu novih svinj, vsaka prodaja, vsak zakol za domače potrebe in vsak zakol zaradi sile.

p **Od kapi zadet je umrl** v Tržiču 65 letni Jože Toporiš. — Prav tako je naglo preminul športni učitelj in maser Franc Svetina z Jesenskega.

p **Dnevna podpora materam vpoklicanih se je zvišala.** Duce je s posebnim odlokom odredil, da se mora dnevna podpora revnim materam tistih, ki so bili poklicani k vojakom, zvišati na 8 lir. Povišanje znaša dve liri na dan. Z odlokom, ki je bil izdan 15. junija, je bilo namreč določeno, da bodo revne matere vpoklicanih prejemale po šest lir podpore na dan.

p **Odkrili so nov, 78 m dolg slikovit hodnik v Veliki jami.** Ob posebni razsvetljavi se je tečna skupini jamarjev posrečilo v tako imenovani Veliki Jami v bližini Opčin nad Trstom preplezati izredno težavno in nevarno steno ter odkriti nov dolg podzemski hodnik. Že prej so večkrat tamkajšnji jamarji naskakovali to steno, ker se jim je zdelo, da je za njo najbrž še kak nov podzemski hodnik, ki utegne biti prav tako znamenit in slikovit, če ne celo bolj, kakor doslej znani del Velike Jame. Vsi prejšnji poskusi pa so ostali zaman, ker je ta stena naravnost navpična, na nekaterih mestih pa celo visi nazaj v Veliko jamo. Zdaj pa poročajo iz Trsta, da se je nekemu drznemu plezalcu, Coloniju, le posrečilo prvemu preplezati to steno ter pokukati v očarljivi svet, ki se skriva za njo. Poročilo pravi, da je ta del Velike jame še bolj čudovit po svoji lepoti kakor pa so domnevali. Jamskim plezalcem, ki so takoj za Colonijem tudi preplezali 20 metrov visoko navpično steno, se je odprl nov, slikovit podzemski svet, poln krasnih bleščečih kapnikov, stalaktitov in stalagnitov, ki so raziskovalcem dovoljevali pot po 78 metrov dolgem hodniku, kamor skoraj gotovo še ni nikdar stopila človeška noga.

Dr. Franc Trdan je umrl

Dne 12. avgusta je nenadno, od srčne kapi zadet, izdihnil svojo blago dušo dr. Franc Trdan, profesor zgodovine in zemljepisja na škofijski klasični gimnaziji v Št. Vidu. Zadnje čase je bil v Zavetišču sv. Jožefa v Ljubljani.

Kot profesor je svoje moči zvesto in z ljubeznijo posvetil šolskemu poklicu. Sodeloval pa je tudi pri raznih naših listih in bil tudi »Domoljubov« sotrudnik. Izredno mnogo je pisal po vojni zlasti v ameriško časopisje. Leta 1937 je obiskal glavne slovenske naselbine v Združenih državah in bodril ameriške rojake k narodni vztrajnosti.

Truplo rajnega profesorja dr. Franca Trdana so iz ljubljanskega Zavetišča sv. Jožefa pripeljali na pokojnikov dom v Sušju pri Ribnici, od koder je šel 14. avgusta pogreb na tamošnje pokopališče sv. Križa.

Pokojni zaslužni gospod profesor je tako našel svoj večni počitek v svoji najožji domovini, ki ji je bil poklonil svoje zadnje književno delo »Nova Štifta, Marijina božja pot na Doleniskem«.

Profesorju dr. Francu Trdanu bodi vsevedni Bog najboljši plačnik!

NEKAJ DOBRE VOLJE

Ce se ne more menjati.

»Potegnili ste me iz vode! Rešili ste me! Kako naj se vam zahvalim? Rad bi vam dal petdeset lir, a imam pri sebi samo stotak...«

»Nič ne de — skočite še enkrat v vodo.«

Tako ali tako.

Gospa: »Marija, drevi bomo imeli goste. Mislite na to, ko boste kuhali!«

Kuharica: »Bom, gospa! Ali naj tako kuham, da nas ne bodo več nadlegovali.«

Sv. Peter in verižnik.

Verižnik pride pred nebeška vrata in potrka. Ko mu sv. Peter odpre, se začne med njima sledeči pogovor:

»Gospod sv. Peter, kako dolgo traja pri vas nebeščanih ena minuta?«

»Tisoč let.«

»Gospod sv. Peter, koliko pa velja pri vas en milijon lir?«

»Eno stotinko.«

»Gospod sv. Peter, prosim vas, podarite mi eno stotinko!«

»Počakajte eno minuto!«

Trd bodi, neizprosen...

Na veselem godovanju nekje na Goriškem je bila zbrana večja družba prijateljev. Bili so prav židane volje. Ko je bila ura že precej pozna, se dvigne slavnostni govornik tretjič k navdušenalni besedi. Z Jurčičevim Tugomerom začne zanosno: »Trd bodi, neizprosen, mož jeklen...!« Nagajivi Miha pa precej glasno šepne vmes: »Trd je žel«

Zaspanje. A: »Kdaj vstajaš, prijatelj?« — B: »Ko posijejo prvi sončni žarki v mojo spalnico.« — A: »Tako zgodaj?« — B: »Saj ni tako zgodaj. V mojo spalnico posije sonce šele opoldne.«

Ponoči. Jože spi spanje pravičnega. Že davno je minilo pol noči. Tedaj začne nekdo razbijati po hišnih vratih. Jože skoči kakor obseden iz postelje in hlastno odpre okno. »Kaj pa je?« — »Pri vas je okno odprto!« — »Kje?« vpraša Jože še ves od spanja omoten. — Pa se zasliši od spodaj: »Tam, kjer vi ven gledati.«

Pri streljanju. Lastnica strelišča na velesejmu ima namazan jezik in z njim je pregovorila drobnega, kratkovidnega gospoda, da bo streljal. Zdaj mu pripoveduje, kaj vse se bo zgodilo, če bo zadel. »Vidite,« mu pojasnjuje, »če boste zadeli tistole žensko, bo pojedla košaro jajc, ki jo ima v rokah. Možak z lajno bo zaigral, če ga zadenete v čepico...« — »Lepo. Kaj bo pa napravila tistale smešna figura tamle zadaj, če jo bom zadel?« — »Prav grdo bo začela kleti. To je namreč moj mož.«

Logika. »Vojno na Kitajskem so zakrivili Kitajci sami.« — »Kaj pa misliš? Ali si ponorel?« — »Zakaj? Saj so oni iznašli smodnik!«

Ta je pa dobra! Minka je ime novi služkinji. »Preden odprete kaka vrata, morate poprej potrkati,« jo poučuje gospa. »Tudi, če odpiram omaro?« vpraša dobrodušno služkinja.

Berač. Gospod: »Zakaj pa rajši ne delate?« — Mlad berač: »Saj bi rad, pa nimam časa. Beračim namreč vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih.«

Slab strojevodja. Sprevodnik: »Gospa, vi imate vozni listek za Kočevje, vozite se pa v Novo mesto.« — Dama: »Križ božji, nisem vedela, da se more strojevodja tako zmotiti.«

V gorenjskem ognju. Škofa dr. Doubravo iz Hradca Karlove je na vizitaciji pozdravil župan kmečke občine in je svoj govor končal: »Vaši prevzvišenosti želimo vsega najboljšega na zemlji, po smrti pa nebeško kraljestvo. Iz srca želimo, da bi se v nebesih prav kmalu srečali s svojim patronom.« — »No,« je dejal škof, »tako kmalu si pa res ne želim tega srečanja.«

Živinozdravniška praksa ima to prednost, da »bolniki« sami ne morejo ocenjevati zdravnikova dela.

Velik požar je nastal v soboto 9. avgusta v kemični delavnici tvornice Riva Ticinese v Milanu. Škoda gre v težke tisočake.

Zaradi nevihte okrog Crikvenice se je prevrnil na Jadranu čoln z 11 osebami, od katerih jih je 9 utonilo.

V čilskem glavnem mestu Santiago je umrl 66 letni »kralj čilskega solitra« Paško Baburica, po rodu Dalmatinec, eden najbogatejših ljudi v Južni Ameriki.

Za 60.000 mark so prodali pred kratkim na javni dražbi v Berlinu Bismarckovo sliko, ki jo je napravil leta 1893. Lenbach.

Vsi ljudje so sedaj zaposleni v češkomoravskem protektoratu, poročajo nemški listi.

V Potsdamu je umrl znani nemški zvezdoslovec 69 letni dr. Hans Ludendorff.

7.000.000 mačk je sedaj v ameriškem New Yorku.

V Grčiji lahko prevažajo avtomobili samo bolnike, zdravnike in potnike.

Berlinski olimpijski stadion hočejo po vojni tako razširiti, da bo šlo vanj 200.000 ljudi.

KRATKE z vsega sveta

Nenavadno velik demant, ki tehta 890 karatov v vrednosti 5 milijonov dolarjev, so našli nedavno v Braziliji.

Ker je usnje prevroče, bodo dobili nemški vojaki v Afriki kratke hlače in škornje iz platna.

Na Balkanu živi v celoti okrog 3 milijone 700.000 muslimanov.

2500 km elektrificiranih prog ima sedaj Italija. (Leta 1922. samo 700 km.)

Z magnetom so potegnili iz glave kos granate, ki se je zapičil 5 cm globoko, nekemu vojaku v bolnišnici v Karstadu na Švedskem.

Več kot 2000 q čebelnega medu je dala Vzhodna Prusija. Je na prvem mestu v Nemčiji.

35.000 obiralcev bodo rabili za obiranje hmelja v češkomoravskem protektoratu. Obirajo dober teden.

103 leta stara ženska je umrla te dni v španski Barceloni. To je letos že šesta oseba, ki je umrla v tem mestu v starosti nad 100 let.

Mednarodnega sejma v Lipskem se bo udeležila tudi Turčija.

Otroška paraliza (nevarna možganska bolezen) se je pojavila v južnih državah Severne Amerike.

Kolera je izbruhnila v Južni Kini in v Šanghaju. Tudi v japonskem Tokiu so ugotovili v zadnjem času 164 slučajev nalezljive bolezni.

Razstavo katoliškega tiska so odprli v Manili na Filipinih.

1200 let staro leseno hišo ima japonsko mesto Nara; pred 1000 leti so ji samo streho zamenjali.

V misijonski cerkvi v Yambuku, belgijski Kongo so namesto klopi v vrsti na tleh položeni hlodi, na katerih verniki sedijo.

Katoliška Cerkev na Norveškem

Norveška se je pokristjanila v 10. stoletju pod vlado kralja Olafa. V začetku je bila Rimu zvesta. Versko življenje pa ni nikdar dovolj vzcvetelo, ker so vladarji neprestano posegali v cerkvene zadeve.

V odpad pa norveški narod ni prostovoljno zašel. Upirali so se nad 50 let zahtevi danskega kralja, da sprejmejo novo vero. Zadnji ostanki katoliške Cerkve so izginili iz države okrog l. 1650.

Norvežani se tega zavedajo. Ob 400-letnici razkola je zapisal neki protestantski list sledeče besede: »400 let, odkar smo ločeni od Rima, nas ne napolnjuje z veseljem. Kajti sprejeli smo novo vero pod vplivom nasilja. Vsakega zavednega domoljuba boli, da so narodu drugi krojili vero in to proti njegovi volji.«

Ko so kmalu nato obhajali 900-letnico pokristjanjenja, je narod to obletnico z veseljem praznoval. Vsi so poudarjali, da je ta praznik v resnici narodni praznik, saj so si predniki krščansko vero popolnoma prostovoljno izbrali.

Katoliški Cerkvi je bilo po končani reformaciji vse delo popolnoma onemogočeno. Šele sredi 19. stoletja (leta 1843) je dobila pravico javnega delovanja. Danes ima Norveška dve apostolski prefekturi in en apostolski vikariat s sedežem v Oslu.

ŠPORTNE DROBTINE

Tekmovanja na treningih.

Zaradi pomanjkanja nastopov in zaradi večjega zanimanja za treninge (utrjevalne vežbe), so začeli uvajati nekateri ljubljanski klubi v letošnji dobi tekmovanja na rednih treningih, kar med atleti vsakega posameznega kluba. S prvimi takimi »trening-tekmovanji« je začela SK Ilirija. Sedaj se ji je pridružila še SK Planina, ki od 1. avgusta naprej vsak teden enkrat in sicer vsak petek prireja takšna tekmovanja. Trening tekmovanje večkrat točno pokaže atletove zmožnosti in njegov nastop. Vsem, ki redno trenirajo, pa služi takšno tekmovanje za kontrolo njihove sposobnosti. Atlet, ki redno trenira, mora namreč uravnati svoj trening po razpoloženju. Ko doseže gotovo stopnjo zmožnosti, mu ni treba več takšnega treninga kot poprej. Navadno je začetni trening do dosežene stopnje izvežbanosti ostrejši kot pa poznejši, ki služi samo temu, da se atlet na taki stopnji ohrani. Zato rabi samo lažji in kar je najvažnejše, redni trening. Važnost takšnega tekmovanja je tudi za vsak posamezen klub velika.

sp **Največja športna prireditev v zadnjem času** je bila v petek, 15. avgusta velika krožna dirka na 256 km dolgi progi Gorica—Ljubljana—Trst—Gorica. Udeležili so se je najboljši italijanski dirkači. Zaključek kolesarskih dirk v Gorici je pričakovala velika množica navdušenih športnikov. Takoj po prihodu dirkačev so sodniki izračunali čase in razdelili nagrade. Najboljši je bil Bizzi Olimpio, ki si je priboril srebrno kolajno goriškega župana, kot najboljši vozač med vojaškimi tekmovalci.

sp **Na nogometnem igrišču v Ribnici** je bila 15. avgusta nezanimiva tekma med SK Kočevjem in SK Ribnico. Ves čas so bili »Kočevarji« v premoči in so zmagali z izidom 9:1. Tekmo je gledalo okrog 300 ljudi.

sp **Sportni klub Novo mesto** je v nedeljo, 10. avgusta z moštvom tukajšnjega 15. bataljona »Mortai« odigral prijateljsko nogometno tekmo, ki je končala z rezultatom 4:0 za Novomeščane. Tekmi, ki se je vršila na stadionu v Kandiji, je prisostvovalo okoli 1500 gledalcev. Sodil je italijanski zvezni sodnik Sangiorgio. Domače moštvo je pri igri pokazalo velik napredek in tehnično zadovoljivo igro. Po izmenjani postavi v drugem polčasu so Novomeščani pokazali zelo lepo igro, ki jim je pripomogla do lepe zmage. SK Novo mesto bo v bližnji bodočnosti priredil nogometni turnir, ki se ga bodo udeležili vsi dolenjski nogometni klubi iz Novega mesta, Črnomlja, Ribnice in Kočevja. Poleg tega bo SK Novo mesto odigral tudi nekaj tekem z ljubljanskimi klubi. Novomeška enajstorica se s sistematičnimi treningi pod vodstvom domačina St. Nota na te tekme marljivo pripravlja. Želeti je le, da bi Novomeščani z veliko udeležbo pri tekmah materialno podprli ta športna prizadevanja.

sp **Do nadaljnjega ostanejo vsi dosedanji** voditelji športnih organizacij na svojih mestih, je odredila pristojna oblast.

sp **Vodja hrvatskega športa** Zebič je odredil, da se ustanovi generalni komisariat za športne zadeve. Njegova naloga bo gradnja, vzdrževanje in nadzorstvo nad športnimi napravami, društvenimi domovi in planinskimi kočami.

sp **Mednarodne tekme v Bratislavi.** Ono nedeljo so bile v Bratislavi mednarodne plavalne tekme, katerih so se udeležile najboljše plavalke Holandske, Danske, Madžarske in Nemčije. Kakor znano, je v Bratislavi največji in najlepši plavalni bazen v Evropi.

sp **Ameriški prvaki** so postavili letos sledeče uspehe: pri skoku v višino Steers 2:07.7, pri skoku v daljino Brown 7.73, pri skoku ob palici Warmerdan 4.57 in v troskoku Brown 15.53. Najboljša Evropca pri skoku v višino sta letos Finec Nicklen in Šved Oedmark, ki sta preskočila natančno 2 m, v daljino je skočil Italijan Maffeli 7.44, s palico Nemec Glötzner 4.10 in v troskoku Finec Noren 15.01 m.

sp **Rekordno število gledalcev.** V Buenos Airesu v Argentini je bilo na nogometni tekmi med kluboma San Lorenzo in Boca 75.000 gledalcev in je blagajna dobila 112,000.000 pezosov. Tako je ta tekma dosegla dvojni rekord.

KITAJSKI ČAJ IN NJEGOVO PRIDELOVANJE

Kmet iz Šantunga.

Stari evropski narodi niso poznali čaja. V Evropi so začeli kot prvi piti čaj Angleži. Tako piše neki angleški zgodovinar: »Bilo je 25. septembra leta 1630., ko sem spil prvo čašo čaja«. Skoraj istočasno je bil znan čaj tudi v Franciji. Francoski zdravnik Votier pripoveduje: »Mazarin (francoski državnik) je zelo trpel za protinom ter je hotel poskusiti pijačo, ki jo je prodajal trgovec iz Amsterdama in za katero se je govorilo, da pomaga tudi proti trganju. Ta pijača ni bila nič drugega kakor čaj, ki je prišel iz Kitajske. Mazarinu je bil čaj zelo všeč in hitro nato je postal čaj — moda.

Prvi so začeli gojiti čaj Kitajci. Po nekem izročilu je najprej odkril čaj kitajski zdravnik Cin Nung, ki je živel okoli leta 1700 pred Kristusom. Zgodilo se je tako:

Nekega dne je Cin Nung napravil ogenj v vejah nekega grma. Slučajno je padlo par listov v vodo, ki je dobila naenkrat lepo rumeno barvo. Cin Nung je poskusil vodo in je spoznal, da ima voda prijeten okus. Znova si je pripravil čaj ter ga ponudil tudi svojim bolnikom, ki so prav tako pohvalili njegovo novo pijačo. Od takrat so začeli Kitajci gojiti in piti čaj.

Prvi Evropejci, ki so prinesli čaj iz Azije, so bili Portugalci in Nizozemci. V Paris je prišel prvi s čajem trgovec iz Amsterdama. Ta čaj je bil seveda zelo drag in so ga mogli kupovati le bogataši.

Francoski kralj Ludvig XVI., ki je v zgodovini poznan kot velik sladkosnednež, je mnogo trpel zaradi bolezni na želodcu. Zdravniki so mu svetovali, naj pije čaj, ki so ga takrat priporočali kot izvrstno sredstvo proti želodčnim boleznim. Tudi na angleškem dvoru so tiste dni zelo pili čaj. Z dvora se je razširil čaj v plemiške rodbine.

Zemljevid Kitajske.

Takratni londonski škof je bil tako velik ljubitelj čaja, da je spil baje na dan po 25 skodelic čaja.

Za postrežbo s čajem je bil v veljavi poseben postopek. Vsi gostje so sedli za okroglo mizo, vsak pa je moral prinesti s seboj skodelico. Če je pustil obiskovalec žličko na krožniku, je to pomenilo, da noče več čaja. Če pa je pustil žličko v skodelici, potem je to značilo, da si gost še želi čaja in gospodinja mu ga je tudi pridno nalivala.

Revni ljudje, kakor rečeno, v začetku niso mogli piti čaja. Počasi pa so se začele odpirati prodajalnice čaja. Prva je bila v Londonu in se je imenovala »Sultan Hamid«. Vendar je bil šele v začetku 19. stoletja uvoz čaja urejen za vsesplošno uporabo. Od leta 1850 pa je postal čaj angleška narodna pijača. V Franciji se je čaj udomačil nekoliko pozneje.

Silno se je razširilo pitje čaja tudi v Rusiji. Rusi so dobivali čaj po suhi poti in zato je bil ta čaj tudi boljši kakor čaj, ki je prihajal v Evropo čez Indijski ocean. V Indijskem oceanu je namreč silna vlaga, ki je čaju škodovala. Zato si je priboril takoimenovani ruski čaj, — ki ga v resnici ni, — svetovni sloves ter je veljal pred vojno kot najboljši čaj na svetu. To je bila v glavnem zasluga velikih ruskih tvrdk, ki so uvažale čaj po suhem iz Kitajske ter ga razpošiljale po vsem svetu.

Danes je čaj razširjen ne samo na Kitajskem, temveč tudi na Japonskem, v Indiji, na Cejlonu, na Javi in še drugod. Strastni čajepivci so Britanci, ki ga posrkajo do 10 milijonov kilogramov na leto. Ko je bila Kitajska še cesarstvo, je

Kitajka s sezuto in obuto nogo. Zaradi prijahnega obuvala ima hudo skvečene prste.

cesar samo samostanom v visokem Tibetu podaril vsako leto okoli 4 milijone kilogramov čaja.

Čaj je drevo, ne ravno visoko! Njegov sad je seme, ki ima velikost lešnika. Iz tega semena zrastejo sadike, ki so precej občutljive. Le počasi in pod skrbnim nadzorstvom se razvija čajev grm, kajti če ne bi pazili, bi zraslo drevo! Tri leta ga obrezujejo, da se razširi bolj na široko in le do en meter visoko.

Ko je grm star sedem let, je najbolj rodoviten, vendar da na leto samo okrog 16 dekagramov čaja.

Čeprav pohabljen in večno skubljen in rezan daja čajev grm do petdeset let.

Vsaj vsakih šest tednov, mora biti čajev nasad prekopan in oplet, zakaj plevel je največji sovražnik čajevih grmov.

Čajevo listje obtrgavajo trikrat na leto. Najprej aprila, ko so listki komaj vidni iz popkov; ti so nežni in vonjavi in dajo najboljši čaj. Drugič zbirajo čajevo listje v juniju, tretjič pa v avgustu; poslednje obiranje daje čaj najslabše vrste.

V tovarniških poslopjih z mnogimi nadstropji z velikimi okni sprejmejo delavci nabrane čajeve liste, jih razprostro po mrežah, kjer ostanejo do ure, da ovenejo. Nato v posebnih strojih valjajo listje, da zmečkajo celice in steče sok po vsem listku in ga more vrela voda posrkati, kakor kuhamo čaj.

Delo še ni končano. Čaj pride zdaj v drugo prostorano, kjer ga izpostavijo vročemu vetru, ki prihaja od velike peči. Kmalu postanejo vsi čajevi listki zviti in črni. Čaj je sedaj gotov za prodajo.

Vendar čaja takega, kakor pride iz sušilnice, ne pošiljajo po svetu. Stresejo ga prej na veliko pripravo, sestoječo iz mnogih mrež. Vrhnja sama precejšnje kuknje, vsaka naslednja pa vedno manjše. Ko se mreže gibljejo, padajo manjši listki navzdol in na vsaki izmed mrež ostane čaj enake velikosti, na najnižji pa skoraj sam prah. Mreže se premikajo in čaj se sam stresa iz njih v škatlje in zaboje.

Čaj je lahek in mnogo ga gre na en kilogram. Preveč prostora bi zavzel, če bi ga morali takega kakor ga mi poznamo, prenašati po puščavah, v silne gore Tibeta in dalje na okrog. Zato mnogokje še vlažen čaj — liste in prah — vse skupaj silno stiskajo v obliko opek in takega prenašajo karavane v najbolj oddaljene kraje. Nosači, kuliji si naprtijo do 40 kg čajnih opek (Rusi mu pravijo kirpični čaj) na svoje utrjene rame in ga prenašajo v visoke hribe in v neizmerne daljave po več sto kilometrov daleč.

Kitajček je riž, ne brani se pa tudi čaja.

Največ čaja pridelajo, pa tudi popijejo Kitajci. To je ena zgodovinskih njihovih posebnosti. Pa ne edina. Pri Kitajcih opazite še marsikaj čudnega, kar ni v navadi nikjer drugod po svetu, vsaj med izobraženimi narodi ne. Naj navedemo na koncu v razvedrilo le nekatere.

Kitajec sme nositi brado šele tedaj, ko je dopolnil 45 let. Nihče ne sme praznovati svojega rojstnega dne, preden ni star 60 let. Šele pri teh letih si pridobi tudi pravico odločati v družinskih sporih. Kitajski zdravniki v nekaterih krajih k bolniku še dandanes prinesejo človeka iz cunj ali kako lutko. To navado so baje vpeljali zato, ker so kitajske ženske, pa tudi nekateri moški od sile sramežljivi in ne marajo, da bi jih zdravniki preveč podrobno preiskovali. Bolnik na omenjenem »modelu« pokaže, kje ga kaj boli in preiskava je končana.

Nezvestega zakonca šibajo.

Kadar kitajska žena toži svojega moža zaradi nezvestobe, je še danes v neštetih kitajskih pokrajinih navada, da grešnika privedejo na javni prostor, ga zvežejo in toliko časa tepejo s palico, dokler njegova žena ne reče, da je dovolj. Kako grdo si z neprimernimi čevlji pakedrajo noge, vidite na srednji sliki.

Zanimiva so tudi imena posameznih kitajskih restavracij, gostiln itd. Med drugimi najdemo tudi te-le napise: »Hotel izpolnjenih želja«, »Gostilna nebeškega izvora«, »Pri blaženih sanjah«, ali »Biser, ki razsvetljuje noč«.

Slovenci prav nič ne hrepenimo po »ruskem« čaju in po fantastičnih napisih nad kitajskimi gostilnami in čajnimi pivnicami, ampak bomo ostali kot izobražen in gospodarsko čuteč narod v sedanjih in bodočih dneh pri izvrstnih slovenskih čajih, osladkanih z našim domačim medom.

Čajni nasad in čajna sušilnica starejše dobe.

S samokolnicami vlečejo okoličani razne pridelke na mestni trg.

Kitajski kmetje prevažajo tovore.

Franc Jaklič

3 SE BORE ZA MOŽA

Zasmejal se je pri tem spominu in se spomnil Zamana.

»Hahaha...«

IV.

Rojnikove ženske so bile po dvorišču že vse pobrskale. Rojnica in Čuka sta si bili odpustili vse žalitve, pa sedaj v zelniku osipajoč zelje složno trle Marto.

Rojnica je imela polna usta graje o njej tako, da so se druge kar čudile, da ima pri hiši tako žensko.

»Ali ste videle danes? Dela, kar se ji ravno ljubi; kadar pa ugleda ravno hlače na vasi, je ne udrži nihče; tako mrje za moškimi. Ako le more, prasne za njim, pa naj bo ta ali oni...«

»Dekleta, meni se nekaj sveti,« vpije Čuka. »Gotovo je šla za tem vdovcem.

»A... a... a...«

»Jaz tudi to trdim, dekliči!« povzame Rojnica. »»Pa je tudi res, le glejte: polno vežo ima korenja, pa gre ponj samo zato, ker drži mimo pot do fare, kamor je šel Marko.... Pa recite, če ni res tako!... Pa kako se je zlikala!... Ali je treba biti tako nafrkana, kadar napravlja za prašiče?... Ha?... Zakaj je pa drugekrati taka kakor kak zmazek, da se človeku gabi?... To mi povejte...«

»Ima ga!...«

»Uh!...«

Nato se vrne Marta. Odpasala si je bila predpasnik in preoblekla ošpetelj, pa je bila zopet navadna zamazana Marta.

»Sedaj šele si prišla z njive?« bevskne Rojnica. »Koliko si ga pa prinesla?«

»I, koliko!... Eno procko sem ga narvala, pa je nisem mogla naložiti... Komanov Marko mi je moral pomagati...«

»Nikar vsega ne povej!« jo uščene Čuka.

»Ali jo vidite?... Ali vam nisem pravila,... Samo ako se hlače prikažejo, pa udri za njimi...! O, bož kmalu lahko za njim blekinila, da bo le Božič...«

Marta zardi in se razsrdi: »Kaj mi hočete? Za kom sem jaz šla? ...«

»Kaj rasteš? ... Saj si sama povedala!« jo zavrne Čuka.

»Ti!... Za Komanom si šla...«

»Vidite jo? ... Taka je ... Najprej sama vse pove, potem pa taji, ko jo obide sram.«

»Jaz za Komanom? ... O, sveta Devica! ... To ima pošten človek potem ...«

»Kaj se delaš tako nevedno? ... Kar povej! Marko je tvoj!« ji nagaja Čuka.

»Marko? ... Moj? ... O, strah! ... Sedaj pa vidim, da ničesar ne veste ... Moj ni, ampak ena druga iz naše vasi ga lovi,« pripoveduje Marta.

»Katera?« se začudijo ženske in ugibljejo ...

»Saj sem vedela, da je nobena ne ugane ... O, ta svetohlinka zna skrivati ... Škendrova Lenčka tišči za vdovcem ...«

»I, jej! ... Ta mleza? ...«

»Ravno ta!« ...

»Sedaj se pa še na katero zanesi! ... Pa zaupaj, če moreš! Kako pa ti veš? ...«

Marta se škodoželjno nasmehne in se pobaha: »Sama sem videla ...« —

»Ti? ... Kje pa? ... Kako je bilo? ...«

»O, da vam povem ...«

Ženske stopije okrog Marte in se naslonijo na motike.

»Vidite, ta mleza vam zna ... V družbi pred vsakim moškim gleda hinavsko v tla skrivaj jih pa prestreza. O, nikoli ne bom pozabila, kaj sem vse videla ... Vidite, jaz sem na njivi korenje pulila. Ravno sem bila procko natlačila, ko pride ta Marko mimo. Videl je, da ne morem zadeti vsega na glavo, mi je pa pomagal ... Potem sva pa šla skupaj ... Tam pri koritu pa naju prestreže Škendrova Lenčka, ta pobožna dekle ... Tam je čakala Komanovega Marka ... Seveda je prala ondi, pa jaz sem jo izpregledala, zakaj je prala ravno takrat ... Samo zaradi njega! ... Veste, no! ... V žep je segla, pa dala nekaj v papir zavitega otroku — Marko razvije, pa ostane v roki — — veliko ... medeno — srce, z zrcalcem na sredi in branjem okoli ... O, seveda se je sramovala mene, da je kar oči pogreznila. Ali ste slišale, da se táko srce kupuje otrokom? ... O, jaz nisem tako neumna, da bi to verjela... Srce je bilo namenjeno Marku! ...«

»Marku!« prikimajo ženske ...

»Saj ga ni pustil otroku snesti, da bo prebral doma. E, on že ve, ni tako neumen ... Boste videle, kaj bo ... Za njim bo tiščala ... In da more ženska taka biti ... Rajna je še gorka, pa ta Lenčka že sili vanj ...«

»Sramota!«

»Da le more taka biti ... Jaz bi tega ne verjela, ko bi mi kdo pravil, pa sem videla sama! O, pa še nekdo je videl ...«

»Zakaj bi se bila pa ti vendar tako naličkala?« jo zmoti Čuka.

»I — jej! ... Zato si kaj mislite? Zato? ... Pa naj si človek dobro ime ohrani, ako more!«

»Tako je, kakor sem rekla!« pravi Rojnica. »Pa menda ne mara za njo ... Gotovo se mu je Škendrova usedla na srce ...«

»Jaz že ne bom več pri vas,« zatuli Marta, pa zravna motiko in začne kopati. »To imam nameček za delo ... O, ne bom več pri vas, ne! ...«

»Ker misliš, da ga boš dobila!...«

Nato Marta ne odgovori, ampak samo zdihuje. Lotile so se sedaj zelja tudi druge, a hkrati so obirale Marka in Lenčko ...

Škendrova Lenčika je pa bila otožna. Skrbelo jo je, kaj misli o njej Marko...

»Da bi te Marte ne bilo poleg, bi bila že kaj rekla otroku. Ah, pa ta mora biti za vsakim prva... Da je le ni sram...«

Molče je delala tisti dan in mislila samo nanj. Marko ji je bil vedno pred očmi in ji je ugajal bolj in bolj... »O, ko bi ga vsaj dobila... Preskrbljena bi bila. Vsak ga hvali... In če ima otroke, kaj zato?... Rada bi jih imela, da bi me tudi on potem rad imel... Pa tudi jaz njegovih ne bom, ako me vzame... Njegova punčka se me ni nič bala .. Kako je ogledovala tiste srce.«

Na Marto je bila pa vendar jezna. Da bi si malo olajšala srce, jo zatoži zvečer materi.

»Vi ne veste, Rojnikova Marta že smuka za Komanovim Markom.«

»O, saj pojdejo tudi druge za njim,« se zasmeje mati.

»Za njim bodo šle?« vpraša Lenčika prestrašena.

»O, šle, šle... Pa še kako!... Pa samo ena bo dobila pravi ključ...«

»O, da bi ga vsaj jaz!« si misli Lenčika in premišlja, kako bi ga dobila.

V.

Markova žena je bila dolgo hirala. Vse rože, pa tudi padar in konjederka ji niso mogli pomagati na noge. E, kadar se človeka prava loti, kaže vsem zdravnikom zobe.

»Jaz sem dozorela za ta svet,« je dejala večkrat bolnica ravnodušno.

»Kmalu ji bo zazvonilo,« si je mislil Marko in bril oči.

Ljubil jo je in želel samo, da bi ozdravela zaradi njega, zaradi otrok, pa naposled je vendar spoznala, da je to le prazna želja.

»Vdovec bo naš Marko,« so se menili njeni starši. »Ženiti se bo moral zaradi otrok, zaradi gospodinjstva... Škoda!... škoda!... Kaj ji treba umreti, Marko je dober, uboštva ni, razumela sta se in hudega ji ni bilo. Ej, škoda, škoda!...«

Takrat se pa stari posveti.

»Veš kaj, stari, mu bomo pa še eno hčer dali.«

»Da te treni!... Saj res, stara!«

»Jerica bi bila preskrbljena...«

»Na to nisem mislil... Kaj bo rekel Marko, ko mu jo ponudimo?«

»Veš, ali mu je ni treba ponujati. Sam naj jo snubi!«

»Ako jo bo hotel.«

»Nastaviti se mu mora, da se ujame.«

»Ti si navihana!«

»Ej, človek si mora znati pomagati... Veš, Jerica naj hodi h Komanovim delat. Naj pokaže, kako zna gospodinjiti, pa se bo Marku priljubila in ni šent, da bi se ne naredilo...«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Edmund de Amicis

Mali pisar

Te besede so zadele ubogega dečka, kakor da bi mu kdo zabodel nož v srce. Ah! Ni mu bilo več mar zanj! Nekoč je njegov oče zatrepetal, če ga je zaslišal le enkrat zakašljati. Torej ga ni več ljubil. Ni bilo nobenega dvoma več, da je ljubezen do njega umrla v srcu njegovega očeta... »Oh, ne, oče moj,« si je dejal deček in srce se mu je stiskalo od bolečine, »sedaj pa moram zares končati. Brez tvoje ljubezni ne morem živeti. Hočem, da me boš zopet ljubil kakor poprej. Vse ti povem. Ne bom te več varal. Učiti se bočem še bolj pridno kot poprej. Naj se zgodi kar hoče, tvojo ljubezen moram za vsako ceno zopet pridobiti. Danes je moj sklep resnično neomajen!«

Kljub temu pa je tisto noč zopet vstal, skoraj že iz navade. Še enkrat je hotel v nočni tišini pogledati sobico, v kateri je že toliko mesecev tajno delal in se pri tem delu veselil, da more pomagati očetu, ne da bi on za to vedel. In ko se je znašel pred mizico in prižgal petrolejko in je zagledal bele trakove, na katere ne bo nikoli več pisal imen krajev in ljudi, katere je sedaj že znal na pamet, je žalost napolnila njegovo srce. Z odločno kretnjo je pograbil za pero, da bi se znova lotil dela. Toda ko je iztegnil roko, je zadel v neko knjigo, ki je padla na tla. Vztrepetal je. Če se oče zbudi! Sicer res ne dela ničesar slabega in saj je itak že sklenil, da mu vse pove, vendar... če bi zaslišal, da se njegov korak približuje v temi... če bi ga oče presenetil pri njegovem delu... Mati bi se prebudila in prestrašila... In da bi njegov oče moral biti ponižan pred njim, ko bi odkril njegovo skrivnost... Vse to ga je navdajalo s strahom. Pozorno je poslušal in zadrževal sapo... Ničesar ni bilo slišati. Stopil je previdno k vratom in poslušal. Ničesar. Vsa hiša je pokojno spala. Njegov oče ni slišal ničesar. Pomiril se je. Znova je začel pisati in kup pred njim se je večal. Slišal je enakomeren korak nadoma prenehal. Čez nekaj časa je zaslišal ropot stražnika pod oknom, nato ropot kočije, ki je nedolge vrste vozov, nato pa je zopet zavladala tišina, ki jo je le od časa do časa motilo oddaljeno lajanje psa. In deček je pisal brez prestanka.

Njegov oče pa je med tem stal za njim. Vstal je, ko je padla knjiga na tla. Čakal je ugodnega trenutka. Ropot vozov je pokril šum njegovih korakov in rahlo škripanje vrat. In sedaj je bil tu. Njegova siva glava se je sklanjala nad kodrasto sinčkovo glavico. Videl je, kako je njegovo pero drselo po papirju... V trenutku je vse uganil. Spomnil se je vsega in vse razumel. Neizmerno kesanje in neizrekljiva ljubezen sta napolnili njegovo srce. Bil je od teh čustev tako prevzet, da se ni mogel ganiti. Skoraj brez diha je stal in gledal svojega otroka.

Nenadoma pa je deček zavpil... Dve roki sta se krčevito oklenili njegove glave. »Oh očka, odpusti mi!« je vzkliknil, ko je spoznal očeta. »Odpusti mi ti, otrok moj! je odvrnil oče med solzami in pokril dečkovo čelo s poljubi. »Vse vem, vse sem razumel. Jaz moram tebe prositi odpuščanja, zlati moj otrok! Pridi, pridi z menoj!« Dvignil ga je v naročje in odnesel v spalnico. Tu ga je položil poleg matere, ki se je med tem tudi že zbudila, in ji dejal: »Poljubi tega svojega angelskega otroka, ki že štiri mesece ne spi in dela zame. Jaz ga žalostim, a on nam služi kruh!« Mati ga je prižela nase in dolgo ni mogla spregovoriti besede. Nato je dejala: »Pojdi spat, otrok moj! Takoj v posteljo, da si odpočiješ. Nesi ga v njegovo sobico!«

Oče ga je znova vzel v naročje, ga odnesel v njegovo sobo in položil v posteljo. Skrbno mu je popravil blazine in odejo. »Hvala, oče!« je ponavljal deček. »Hvala! Toda sedaj pojdi tudi ti v posteljo Jaz sem sedaj zadovoljen. Pojdi spat, oče!« Toda oče je hotel, da on prej zaspi. Sedel je poleg postelje, prijel dečka za roko in mu dejal: »Zaspi, zaspi, plemeniti moj otrok! Julij je bil zelo izmučen in je res prav kmalu zaspal. Spal je zelo dolgo; saj je po dolgih mesecih prvič mogel spati brez skrbi. In ko se je zbudil, ko je sonce bilo že visoko, je opazil očetovo sivo glavo na robu svoje postelje. Ostal je vso noč pri njem in končno utrujen zaspal z glavo ob srcu svojega ljubega otroka.

(Konec.)

LOTOSOV CVET

Indijska pravljica

Ob sveti reki Ganges v daljni Indiji, takrat ko v tej bajni deželi še niso poznali prelepe lotosove cvetlice, je živela ubožna vdova, ki je imela dva sinova in štiri hčerke. Vsi ti so se že poženili in pomožili, le ena izmed hčera, Hatma, najlepša med njimi, se ni hotela poročiti. Materi je bilo to všeč, saj je bila Hatma ljubljenka njenega srca in jo je rada imela pri sebi. Hatma je bila vesela svojih mladih let in svoje svobode ter ni marala slišati o možitvi. Brezskrbno, kakor drobna ptička na kraju džungle, je živela ter bila srečna, če je mogla materi storiti kakšno uslugo. Oglašali so se mladeniči ter hrepeneli po njeni roki. Toda ona je živela le za svoje cvetke, ki jih je nasadila okrog hiše, kramljala s krasnobarvnimi ptičkami v džungli ter sanjala o čudoviti deželi, kjer rastejo prečudežne cvetlice in pojejo najlepše pesmi ptički, ki jih človeško uho še ni slišalo.

Nekoč je Hatma nabirala sladke jagode ter pri tem zašla globoko v džunglo. Kar naenkrat se grmovje razgane in pred prestrašeno Hatmo stopi mladenič v lovski obleki ter z lokom in puščicami na ramenih. Bil je to Bang, mladi džungelski lovec, ki je zasledoval jelene.

»Kdo si, prelepa deklica, kj si tako všeč mojim očem?« jo vpraša.

»Hatma mi je ime, doma sem ob robu džungle, kjer bivam s svojo materjo,« je v zadregi odgovorila Hatma.

Mladenič jo je spremil do njenega doma, se poslovil in odšel. Toda z njim vred je šla podoba Hatme, ki je ni mogel več iztrgati iz srca. Misel na deklico ga je spremljala po vsej prostorni džungli. Doslej tako miren, je postal otožen in zamišljen. Nič več ni sledil divjačine, posedal je v gosti džungelski senci med bujno rastočo travo ter šel s svojimi mislimi tja daleč preko širne džungle, na dom svoje izvoljene deklice. Končno je sklenil, da razodene Hatmi svojo ljubezen.

Hatmi je bil mladi lovec zelo všeč, rekla pa ni ne »da« ne »ne«. Tako je mladi Bang od hrepenenja po Hatmi vedno bolj in bolj gineval. Nosil ji je divjačino, nosil ji krasnih cvetlic iz srede džungle, kamor še nikoli ni prodrla človeška noga. Hatma je vse sprejemala z velikim veseljem ter se radovala vsakega Bangovega obiska, kajti imela ga je za iskrenega prijatelja, toda na njegovo vprašanje še vedno ni odgovorila ne »da« ne »ne«.

Končno je mladi lovec obupal. Šel je v džunglo, se vsedel ob robu potoka ter se od žalosti zjokal. Tu se ga dotakne nekdo z roko na ramenu. Bil je brahman, častitljiv starec z dolgo, belo brado ter z dobrotnimi, milimi očmi. Sočutno vpraša mladega lovca:

»Zakaj so solzne tvoje oči in zakaj je žalostno tvoje srce, hrabri mladenič?«

»Kako ne bi bile solzne moje oči in žalostno moje srce, ko imam pa rad deklico, ki se igra z mano in noče povedati, ali me mara ali ne. Pomagaj mi, sveti mož, da bo njeno srce tudi moje srce.«

Brahman se je globoko zamislil in rekel: »Vse se da narediti in poravnati: tigra je mogoče ukrotiti, kačji strup preboleti in vodo reke Gangesa zajeziti, ni pa mogoče spremeniti srca mladega, neusmiljenega dekleta.«

»Tedaj mi ni več živeti,« je rekel mladi Bang ter sklonil glavo. Sočutno je pristopil sveti mož k njemu, ga pobožal po čelu in — glej! tam, kjer je prej sedel mladenič ter si močil vroče noge v hladnem potoku, je zdaj zrastel čudovit lotosov cvet ter širil svoj blagi vonj po okolici.

Drugo jutro je Hatma šla nabirat jagode ter prišla do bistrega potoka. Opazila je prelepi cvet, ki ga ni videla še nikoli v življenju. Že ga je mislila utrgati ter odnesti na svoj dom, ko stopi pred njo častitljiv starček ter jo pokara:

»Nikar, neusmiljena deklica! Pusti rasti sveto cvetlico, ki je zrasla iz bolečine ranjenega srca! Cvetlica, ki raste tukaj pred tabo, ni navadna cvetlica, to je mladi lovec Bang, ki se je zaradi žalosti in hrepenenja po tebi spremenil v lotosov cvet, znamenje neizpolnjene ljubezni.«

Bridko je zajokala deklica, ko je to zaslišala. Od takrat naprej je izginilo veselje iz njenega srca. Vsak dan je hodila k potoku v džunglo in negovala prelepi lotosov cvet, ki je vedno razprostrl cvetno čašo, kadar je prišla Hatma, ter jo žalostno sklonil, ko je odšla.

»Zakaj te nisem prej razumela!« si je neprestano bridko očitala Hatma.

Končno ji je bilo tako hudo, da je mislila, da bo umrla. Vsedla se je nekega dne v hladno senco ob bistrem potoku zraven lotosovega cveta ter jokala. Tedaj pristopi k njej sveti brahman ter ji reče:

»Ker nisi razumela prej velike ljubezni mladega lovca in ker ti je zaradi tega zdaj tako hudo, bom tudi tebe spremenil v lotosov cvet ob potoku, da bosta združena vsaj po smrti, ker nista mogla biti v življenju.«

Ob teh besedah je deklica izginila, na njenem mestu pa je stal in duhtel drug prekrasni lotosov cvet. Kmalu so oba cvetova izsledile žuželke ter iz njiju črpale sladki med. Popotnik, ki je zašel v džunglo, se ni mogel načuditi njuni lepoti.

Čez nekaj let se je iz njiju razmnožil lotosov cvet po vseh bregovih svete reke Ganges ter postal ljudem znamenje neizpolnjene ljubezni.

Čudovita ura

Švedski inženir David Olsson, nastavljen pri tvrdki za orožje in municijo, Bofors, je skonstruiral univerzalno uro, ki ne kaže samo dnevnega časa, ampak tudi vzhajanje, pot in zahajanje sonca in meseca. Ura kaže poleg tega nastop jutranje zarje in večernega mraka, vse faze meseca, datume leta, dneve v tednu, godove ter celo vreto astronomskih prikazni. Kot dodatek ima poseben zemljevid za zvezde, s katerega je mogoče čitati vsa premikanja na firmamentu. Pod uro je prejemnik za radio, ojačevalec in gramofon, ki se dado avtomatično sprožiti. S priključitvijo na električni tok daje ura tudi razsvetljavo in skuha kavo. Vižek Olssonove ure pa je kovač, ki kuje v majhni kovačnici. Nekaj minut preden udari ura, zažari kovačnica v rdečkasti barvi. Kovač vzdigne kladivo in bije z njim po razbeljenem železu. Ko so udarci pri kraju, ugasne v kovačnici luč!

Komplicirani mehanizem deluje popolnoma samogibno, ne da bi se ga človek dotaknil, in je tako precizen, da registrira celo takšne izrednosti kakor je prestopno leto.

Smola barona Dorivala

»Pojutrešnjem ne morem. Recimo, v nedeljo.«

»Dobro, v nedeljo!«

Bilo je okrog potih. Dorival je čakal obiska gospoda Emila Šepca. Čakanje ga je nekoliko vznemirilo, najsi se je trudil, da bi ohranil običajni mir. Čutil je, da bo imel nevarnega nasprotnika pred seboj. Najbolj neprijetno pri vsem tem je bilo, ker ni vedel, kje naj moža potiplje.

Kadil je cigareto za cigareto — si nalival konjak...

Pet!

Pa gospodu Šepcu se ni mudilo. Ko je preteklo že četrt ure čez domenjeni čas, je začel Dorival dvomiti, bo-li Emil Šepec sploh prišel.

»Za vraga!« si je mislil, »kaj pa, če ga je policija res prijela? Dolžili ga bodo atentata na Adamka in — čedne reč iutegnejo priti!«

Pogleda na uro. Petindvajset minut čez domenjeni čas. Nič več ni vzdržal. Hotel je iti proč, na cesto, kamor koli.

Prav ko je hotel pozvoniti Galdinu, naj mu prinese plašč in klobuk, vstopi Emil Šepec skoz vrata, ki vodijo iz delavne sobe v spalnico.

Nehote je odskočil za korak nazaj.

»Gromska strela!« zakriči na Šepca. »Kako ste prišli semkaj?«

Emil Šepec se vljudno zasmeje.

»Dober večer, gospod Samostrel,« pravi. »Napovedal sem se vam za peto uro in sem tudi točno prišel. V sosednji sobi sem bil, vi ste me pa tukaj pričakovali. Prav resnično bi mi bilo žal, če ste morda postali nepotrpežljivi. Smem sesti?«

Ni čakal, da bi mu Dorival dovolil, ampak se je kar zavalil v udoben naslonjač.

Dorival odpre zabojček s cigarami in jih ponudi gostu.

»Kadite? Prosim, vzemite!«

Emil Šepec se zasmeje in vzame cigaro iz svojega žepa.

»Oprostite, gospod Samostrel, če rajši kadim svojo sorto,« pravi in pristavi kakor da se opravičuje: »Ne smete misliti, da vam ne zaupam, če sem odklonil. Saj vem, da nimate samo opijastih izdelkov. Sem pač navajen na svojo sorto.«

»Opijaste izdelke?« se čudi Dorival. »Kaj mislite s tem reči?«

»Če želite — prav nič.«

Z vžigalnikom si je prižgal cigaro in puhnil nekaj mojstrskih kolobarčkov v zrak.

»Udobno stanovanje imate, gospod Samostrel. Že snoči sem videl. Snoči namreč, ko sva se ločila, sem bil tukaj. Hišnik, ki sem mu rekel, da sem svoj ključ pozabil, mi je odprl vrata do poselskih sob. Kajpak naju je zamenjal. Prav takisto se je dogodilo vašemu slugi.«

»Zanimivo!« reče Dorival.

»Zato vam o mojem obisku prav gotovo ni nič povedal. Tudi danes mi je hišnik odprl vrata z dvorišča. Mož je uslužen, zelo pazljiv. Vaš sluga je stal na hodniku in čakal gospoda, ki naj bi vas obiskal. Prav pri meni se je pritožil, da ga ni in ga ni. Torej, da prideva na najine posle: Adamku ste vzeli listnico, kjer je bilo 12.500 dinarjev in nekaj vrednostnih papirjev. Policija sumi, da sem jaz to storil — na to sumnjo vi niste odgovorili. Sicer vam tega ne jemljem za zlo, najsi nerad pojem juho, ki mi jo je drugi skuhal. Dvoje želim vedeti od vas: prvič, čemu ste brskali pri Adamku? Da ste lahko ponosni na svoje delo, sem vam že povedal. Ne vidim pa vzroka, ki vas je k temu nagnil. Kolikor vem, vam ničesar ne manjka. Drugič bi rad vedel, česa bom deležen, če vzamem nase vse posledice kraje, ki ste jo zakrivili?«

Emil Šepec je govoril čisto mirno. Zdaj sprašuje Dorivala z očmi.

Dorival ne odgovori nič. Lagati noče. O tej — o tej Adamkovi zadevi govoriti, ga ni prav nič mikalo.

Gospod Šepec ga reši muk. Zasmeje se in nadaljuje:

»Ko sem prejle čakal v vaši delovni sobi, sem videl, da se eden mojih ključev prilega vaši pisalni mizi. Radoveden, kakor sem že, sem odprl pisalno mizo in našel v desnem pre-

Želimlje. Gad je pičil v gozdu 16 letno Milko Šteblajevo, posetnikovo hčerko iz naše vasi. V ljubljanski bolnišnici so ji rešili življenje.

Ribnica. Te dni je predal okrajni komisar dr. Sisgoreo iz kočevske občine posle za občino Ribnico novemu komisarju g. Rudežu Marku, velepositniku in industrialcu ter uglednemu ribniškemu domačinu. G. Rudežu, ki je v ribniški okolici splošno priljubljen in spoštovan, želimo na tem važnem mestu mnogo uspehov in sreče.

Sv. Vid nad Cerknico. Zdravstvena avtokolona je obiskala 11. avgusta tudi našo občino. Tekom dneva je bilo 1193 zdravniških pregledov, t. j. skupno otrok in odraslih. Zanimivo je, da so gg. zdravniki ugotovili, da ni zlepa tako zdravih ljudi kot so pri nas. Zlasti jetike ne poznamo. Prebivalstvo je hvaležno gg. zdravnikom ter ostalemu osebju za njihovo res požrtvovalno delo in skrb za ljudsko zdravje.

Ribnica. Dne 19. avgusta je priredil v našem trgu koncert narodnih in umetnih pesmi operni pevec Lukman. Sodeloval je tudi g. Ocvirk. G. Lukman bo 26. avgusta priredil koncert tudi v Kočevju. — V soteski od Podklanca v Sodraški kotlini nadaljujejo z ureditvenimi deli Matiče vode. Upajo, da hudourniki po izvršenih delih ne bodo delali več škode. — Dela na novi cesti proti Novi Štifti bodo predvidoma končana do Malega Šmarna. — Strogi pasji kontumac je do nadaljnjega v celem kočevskem okraju.

Mirna na Dolenjskem. Na cesti med Mirno in Rakovnikom se je ono nedeljo popoldne dogodila huda kolesarska nesreča, katere žrtev je postal 35 letni delavec Ivan Zavrl z Rakovnika. Zavrl je po cesti stopal proti domu. Za njim je privozila družba kolesarjev, med katerimi je bil tudi Vincencij Gregorič z Rakovnika. Zaradi prenagle vožnje je Gregorič z vso silo zavozil v Zavrla in ga podrl na tla, da je ta obležal s počeno lobanjo nezavesten na cesti. Družba kolesarjev se za ponesrečenca ni zmenila, marveč je mirno nadaljevala svojo pot. Bližnji stanovalci so hudo poškodovanega Zavrla našli in ga nezavestnega prepeljali v Mirno, nato pa v Kandlju v bolnišnico. Njegovo stanje je zelo resno.

Gor. Logatec. Posestnikov sin, enoletni Francek Tomazin, je zadel ob lonec kropa, ki se je prevrnil na dečka in mu prizadejal hude opekline po vsem telesu.

Logatec. Smolo je imel te dni 60 letni Ivan Brus, mizarski mojster iz Čevice pri Logatcu. Doma je padel s kozolca 4 m globoko in se precej poškodoval. Vojaki so ranjenca s svojim avtomobilom pripeljali v ljubljansko bolnišnico. Med potjo so naložili še 16 letnega Ivana Zalokarja, ki si je pri padcu blizu Logatca zlomil nogo.

IZ RAZNIH KRAJEV

Vrhnika. Ono soboto smo dobili prvič meso na karte in po primerni ceni. — Pretečeno sredo je Prevod nakupoval živino. Prignali so več ko 100 prav lepih živali. — Letina je dobra. Mlatilnice pojo. Tudi sadje je lepo.

Pri Treh farah pri Metliki. Vsakoletno žegnanje bo v običajni obliki na Jernejevo nedeljo dne 24. avgusta. Pridite k Mariji sedem žalosti od blizu in daleč!

† Andrej Mejač

V soboto 16. avgusta je na svojem domu v Komendi pri Kamniku po dolgem trpljenju izdihnil plemenit slovenski mož, g. **Andrej Mejač.** Z njim je spet legel v grob eden tistih pionirjev slov. krščanskega preporoda, ki so se ob času mladega slovenskega ljudskega gibanja zbirali okoli Jan. Ev. Kreka ter z njim skupaj polagali temelje slovenskemu preporodu tedanje dobe.

Andrej Mejač je bil rojen dne 16. novembra leta 1866. v Komendi, v šolo pa so ga poslali v Ljubljano. Za njegovo izobrazbo se je močno zanimal njegov stric **Matej Močnik,** ki je bil sloveč slovenski šolnik in pisatelj. Tako je mladi Mejač, ki je pozneje prevzel domačijo, postal tudi pisatelj, ki je spisal zlasti mnogo zgodovinsko zanimivih prispevkov ne le za Slovence, marveč se je uveljavil tudi v Domu in svetu tedanjega časa, prav tako pa v Domoljubu. Komenda je tisti kraj, kjer je rastel tudi rajni naš dr. Jan. Ev. Krek, ki je od otroških let postal z Mejačem prijatelj. Tako je rajni Mejač v zrelih moških letih postal tudi Krekov sodelavec ter ga ni zapustil do smrti.

Tako se je Andrej Mejač zgodaj začel uveljavljati tudi v javnem življenju, kjer je celih 41 let bil član kamniškega cestnega odbora, 29 let komendski župan, nekaj časa tudi član Trgovske zbornice. Leta 1901. je bil izvoljen tudi za deželnega poslanca kmečkih občin kamniškega okraja ter je kot tak sodeloval v ostrih bojih za posplošenje volivne pravice ter za uvedbo širših ljudskih pravic v javnem življenju.

Dragoceno je bilo njegovo sodelovanje, kjer koli ga je klicala dolžnost. Po svojem značaju ni bil bojna narava, pač pa kremenit poštenjak, ki je z ljubeznivim nastopom izgladil mnogo nasprotstev. Njegova hiša je mnogo desetletij bila pravi hram gostoljubnosti vsem javnim delavcem, kakor tudi tistim, ki so se k njemu zatekali po pomoč v sili. Bil je res vzoren krščanski mož, vzgleden Slovenec in pošten od nog do glave. Njegova vinska trgovina, ki jo je s svojim delom in trudom ter s svojo poštenostjo dvignil do velikega slovesa, je uživala po širni domovini največji ugled.

Zdaj je ta vzgledni slovenski mož legel k počitku. Naj počiva v Gospodu, kateremu je vedno zvesto služil. Njegovim svojcem, spoštovani gospej vdovi, njegovim otrokom in vsem sorodnikom pa bodi izrečeno naše iskreno sožalje. Z njimi žalujemo tudi mi vsi, ki smo plemenitega rajnika poznali, ga spoštovali in ljubili.

Novo mesto. Ponoči od one sobote na nedeljo je bila nad našim mestom in okolico velika nevihta. Voda je poplavila ceste in ulice in napravila po sadovnjakih precejšnjo škodo. — Prijatelji športa so v velikem številu prišli na kandijski stadion, kjer je bila prijateljska tekma med enajstorico Novega mesta in vojaško enajstorico možnarjev. — V nedeljo zvečer je bil zopet promenadni koncert vojaške godbe. — Ono sredo za hude nevihte je strela zažgala velik kozolec graščine Ruperč vrh. V kozolcu je bilo 5 vagonov mrve in nekaj žitnega snopja. Pogorela je tudi motorna stiskalnica.

Selo pri Mirni. Nesreča je zadela te dni 8 letno hčerko cestnega delavca Hermo Golobovo. Pomagala je sosedovim spravljati seno. Na poti proti domu se je voz prevrnil, pri tem so se vile zapičile v dekletovo nogo in ji prizadejale hudo rano.

Trebnje. 16 letni mesarski vajenec Mirko Žagar je pomagal domačim mlatiti. Nenadoma ga je zgrabilo gonilno kolo mlatilnice in mu tako poškodovalo levo roko, da je fant moral v kandijsko bolnišnico.

---

dalu listnico, ki jo je prej enkrat nosil Adamek. Denar je bil še nedotaknjen. Po tem sklepam, da vam ničesar ne primanjkuje. Tudi menice niso bile podpisane z vašim imenom. Ta okoliščina mi je vzbudila radovednost, da zvem, kaj vas je gnalo do vloma. Mislim, da bo prav, če mi zaupate vse, kar je v zvezi z zadevo. Prav zares lahko odkrito govorite. Imam važen vzrok, da vas ne pahnem v zadrego. Vzrok vam povem pozneje.«

Dorival se zareži. Možakar mu prav za prav ugaja.

Kar naglo se odloči in pravi:

»Dobro, Adamku sem listnico vzel.«

Emil Šepec pokima in je zadovoljen.

»Čemu?«

Dorival je mencal z odgovorom —

»Hočem biti do vas toliko odkrit, gospod Šepec,« reče naposled, »kolikor smem biti, ne da bi škodoval drugim. Zares nisem vzel Adamku listnice, da bi ukradel denar ali menice. V listnici je bil dokument, ki je bil v Adamkovi roki kaj slabo shranjen, ki ga je pa Adamek dobil po nepošteni poti. Samo da dobim tisto listino, sem si prilastil listnico. Nimam sicer navade uganjati neumnosti, razen te, ki sem jo naredil Adamku. Prvič v svojem življenju sem táko zagrešil.«

»Velik talent!« pripomni gospod Emil Šepec. »Kar ste povedali, moram le potrditi. Videl sem, da je bila listnica po dolgem zašita. Opazil sem, da je bila po šivu razparana, kajti nitke črnega sukanca so še tičale v usnju. Seveda sem si takoj mislil, da je bila v predalu, ki ste ga odprli, posebno važna vrednost. Bi mi li hoteli povedati, kakšna je bila listina, ki ste jo pravkar omenili?«

»Ne smem. Kar se listine tiče, moram zaradi koristi nekoga molčati.«

»Dobro, pustiva vprašanje začasno tako, kakor je. Pomirilo me je, ko ste povedali, da še niste nikoli uganjali reči, ki spadajo v moj obrt. Ne razumite me nápak. Ni, da bi se bal, češ da bi mi v zelje hodili. Nisem tak. Privoščim vsakemu, kar mu gre. Ampak način, kakor ste izpeljali, je bil tako spretno pripravljen in izvršen, da sem se spočetka bal, češ da ste angleško dediščino že zapravili in ste prisiljeni, jemati denar tam, kjer ga drugi spravljajo. Tega bi mi bilo žal. Zakaj, vam povem pozneje. Še eno vprašanje. Vedeli ste, da se policija zame zanima, vedeli ste tudi, da sva si drug drugemu zelo podobna. Ko ste jo Adamku tako čedno zagodili, ste čutili, da se vam prav zato ni treba bati, ker ste morali misliti, da bodo zaradi vloma mene osumili?«

»Nak!« pravi Dorival. »Šele ko sem v časopisu bral, da policija sumi vas, se mse zavedel, kakšne neprijetnosti sem vam nakopal s svojim dejanjem. Misel me je mučila. Slednjič sem se potolažil, ker sem bil prepričan, da vas ne dobe v roke. Grozno sem se ustrašil, ko mi je ravnatelj Zobec sporočil, da vas je prijel. Peljal sem se v «Prometej» z namenom, da vas rešim, naj stane, kar hoče.«

Emil Šepec se zasmeje.

»Bila je resnično smešna zadeva,« meni. »Potrjen sem bil spet v stari resnici, da se smem zanesti samo nase. Ko sem bral o tako imenovanem atentatu na bankirja Adamka, sem vedel, da je več ko verjetno, da ste bili vi atentator. Čudil sem se. Nisem mogel priti na jasno, kakšni bi bili vzroki, ki so vas nagnili, da ste šli Adamka oropat. Znano mi je, da ste pred leti precej podedovali. Kaj mi je bilo bliže, ko misel, da ste že suh. Takrat mi je padla v glavo misel, da bi šel poprašat, kako in kaj je z vami. Ali sem bil neumon! Eden uradnikov me je prepoznal, ljudje so me prijeli. Slišal sem pri tem, da ste ravnatelju Zobcu naročili, naj me izročijo policiji. Bilo je čudno naključje, da sem moral prav v zavod »Prometej« zaiti, da dobim pojasnilo o vas. No, saj veste, da se tam nisem mudil več, kakor je bilo neobhodno potrebno. Ko sva se srečala na stopnicah, ste se prav pametno obnašali. Ampak čemu ste hoteli iti policiji na roko, ko vrši svojo službo? Kaj sem vam prizadejal, da ste me hoteli dati biričem v roke, gospod Samostrel?«

»Bilo mi je že neznosno, ker so me vedno zamenjavali. Dvakrat sem bil že zaprt, ker so sumili, da sem jaz slavni Emil Šepec.«

»Slavni je malo preveč rečeno,« se brani gospod Šepec. »Naj bo, priznam, da ste imeli nekaj neprijetnosti, ker sva si drug drugemu tako podobna. Vedel sem tudi, da vam mora biti veliko na tem, da me policija ne dobi, ko ste Adamku vzeli listnico. Sploh sem prepričan, da ga ni na vsem svetu človeka, ki bi se bolj brigal za mojo varnost — razen mene samega, kakor vi. Ni res, gospod Samostrel?«

»Saj sem vam že povedal, da bi se bil trudil na vse kriplje, da vas iztrgam iz krempljev ravnatelja Zobca, če bi ne bili že sami našli poti v svobodo, ko sem jaz tja dospel.«

(Nadaljevanje prih.)

Ženski svet..

Uboga Cilka

Cilka je stala v svoji sobici pred ogledalom in proučevala držo, kretnje in smehljaje, ki bi povečali njeno dražest.

Zakaj?

Več uglednih gostov je prišlo obiskat njenega očeta. Cilka je čakala, kdaj bodo tudi njo poklicali.

Gostje so bili tik zraven njene sobe in nenadoma je zaslišala pogovor, ki je zbudil vso njeno pozornost.

»Krasna je; resničen zaklad imate, oče.«

»Prav imate. Sicer bi je jaz ne smel hvaliti, toda priznati moram, da je res tako.«

»Ta pogled, poln ponosa in milobe! Kako krasno zna držati glavo pokoncu, kadar hodi. In kako lepa je njena hoja!«

Cilka je vsa prevzeta od teh besed. Z dopadenjem se je ogledovala v zrcalu.

»Njene noge so tako lepe in elegantne, vsa njena postava je nekaj izrednega!«

Te besede so donele na Cilkino uho, kakor najslajša godba. »Kako podrobno znajo opazovati ti gospodje,« si je mislila. Tako hladni so in izgleda, da se zanjo skoraj ne zmenijo. In vendar... Te besede, katere je pravkar slišala, so ji povedale ravno nasprotno.

Pogovor se je nadaljeval.

»Torej, gospod notar,« je nadaljeval Cilkin oče,« »dogovorjena sva: odstopim vam jo.«

»Hvala vam! Še nocoj jo pošljem iskat. Prepričan sem, da bo tudi moja žena vesela prelepe živalice.«

Cilka je okamenela. Pohvala, o kateri je mislila, da velja njej, je bila namenjena... očetovi kobili!

Med štirimi očmi

R. I. Društveno življenje mi vzame ves prosti čas, doma se pa zaradi tega jezijo. Ne vem, kako naj naredim, da bo za vse prav. — Najboljša rešitev je v sredi. Popolnoma upravičena je nevolja Vaših domačih, če se družinskemu življenju popolnoma umaknete. Gotovo ni idealno, da je dekle večer za večerom izven doma. Res pa je, da je delo v društvih v današnji dobi nujno potrebno. Le žal, da morajo navadno biti vedno eni in isti ljudje za vsako delo. Skušajte tudi druge pritegniti k delu, sami pa posvetite nekaj svojega časa tudi svojcem.

K. S. Mnogo se govori zoper šminkanje in vendar se tudi marsikatero resno dekle še šminka. — Šminkanje samo na sebi ni nič slabega. Brez dvoma je mlad obraz najbolj lep, če je naraven, vendar pa nihče ne more trditi, da bi bilo kaj napačnega, če dekle skuša popraviti naravne napake, kakor na primer preveč bleda ali preveč rdeča lica. Nekaj drugega pa je, če hoče na ta način vzbujati pozornost. Treba pa je upoštevati, kakor pri obleki, krajevne običaje.

Ni dovolj, da je obleka lepa

»Obleka ne naredi človeka,« pravi star pregovor; toda v gotovem pogledu ta pregovor ni resničen. Res je, da človek v bistvu ostane isti, naj se obleče tako ali tako; vendar pa napravi nate čisto drugačen vtis skrbno in snažno oblečen človek, kakor pa zanemarjen in raztrgan.

Gotovo ni nič čudnega in tudi nič napačnega, če so posebno mlada dekleta rada lepo oblečena. Toda z lepo obleko moraš znati tudi prav ravnati. A ne samo z obleko, tudi z vso ostalo svojo garderobo.

Ko prideš domov in moraš v kuhinjo ali v hlev, se najprej preobleci. Prav kmalu si boš pokvarila obleko, tudi če se še tako paziš. Nikar ne spravljaj v omaro mokre, prepotene ali zaprašene obleke. Oznaži jo čimprej, ker prah obleki škoduje. Tudi razni madeži se dajo mnogo lažje odstraniti, dokler so sveži. Prepogosto likanje obleke pa ni priporočljivo.

Svileno perilo je sedaj zelo v modi in tudi kmečka ter delavska dekleta si ga želijo. Mislijo, da kar je za mestne gospodične lepo, more biti tudi zanje. Toda ne smeš gledati le na to, kar je lepo, ampak kar je primerno. Obleka in perilo uradnice, ki ves dan sedi za pisalnim strojem, se gotovo ne pokvari tako hitro. Če pa moraš delati na njivi, ti bo takšno perilo prav malo časa trajalo. Isto velja za delavko. Pri delu na polju, v tovarnah in delavnicah je mnogo bolj priporočljivo, če imaš belo perilo iz platna ali iz kotenine, ki je trpežno in se lahko pere. Tudi raznih čipkastih naramnic in vložkov varčno dekle ne bo uporabljalo za perilo, ki ga rabi za delavnik. K nedeljski obleki si pa gotovo lahko privoščiš svileno kombinežo, če ti je všeč in imaš sredstva za to. Isto kot o perilu velja o svilenih nogavicah.

Kar se čevljev tiče, je pa gotovo zelo nespametno, če si podeželska dekleta kupujejo moderne čeveljčke z visokimi petami. Naravnost smešno je gledati, kako se kakšno dekle z visokimi petami opoteka po klancu, ki je prav na debelo pokrit z gramozom. Saj je v nevarnosti, da si prej ali slej izvine nogo! In kako neokusni so čevlji s pošvedranimi petami! Ženske iz mesta se opremijo, ko gredo na deželo z »gojzerji«, ker dobro vedo, da bi z lahkimi modernimi čeveljčki ne prišle daleč in da bi jih morale, ko se vrnejo z izleta, zavreči, ker bi bili gotovo popolnoma pokvarjeni.

Jesenska obleka

Nekaj nasvetov

Lise oljnate barve iz lesa odpraviš, če jih drgneš z deževnico, v kateri je raztopljenega nekaj luga in košček ugašenega apna.

Skrivljeno iglo šivalnega stroja poravnaš, če jo primeš s kleščami in jo držiš toliko časa v ognju, da zažari. Nato jo poravnaj s kladivom, vtakni še enkrat v ogenj in žarečo v mrzlo vodo.

Kako jabolka dobro ohraniš. Jabolka oberi kolikor mogoče pozno jeseni, pokladaj jih v kadi in zasiplji s suhim peskom, da se ne dotika drugo drugega. Tako jih ohraniš zelo dolgo.

Jajce, ki še ni pokvarjeno, a ima nekaj duha, izgubi duh, če ga raztepeš na krožniku in ga pustiš nekaj časa na prepihu.

Materina žrlev

NOVELA

Prišli so sorodniki, prišel je duhovnik. Deklica se je dvignila. Njun razgovor je bil prekinjen za vedno.

Ko je naslednjega dne Danica vstopila v materino spalnico, je opazila, da je mečkala med prsti rjuho, z značilno kretnjo težko bolnih ljudi, in je govorila, da hoče vstati in je namršila obrvi, kakor da bi ne videla več dobro.

Oče, ki ji je pravkar dajal injekcijo, je dejal s svojim strašnim mirom:

»Živela bo še do treh popoldne.«

V zmedenosti je mati dvakrat klicala Branko, ki je vse dni bila skoraj vedno odsotna. Bila je pri neki materini prijateljici. Tisto jutro pa je bila še v postelji. Danica jo je šla klicat.

»Pridi pozdravit mamico.«

»Kako se počuti?« je vprašala Branka in stekla v bolničino sobo, zavita v volnen plašč. Mati jo je poljubila na lepe, modre oči.

»Moja mala!«

To so bile njene zadnje besede. Točno ob treh je izdihnila.

Teta je ostala ves mesec pri žalujoči družini, da je spravila hišo nekoliko v red. Prav za prav se je nekoliko čudila nad mirom osirotele družine. Predvsem se je čudila Branki, ki je pustila, da so jo oblekli v črno, ne da bi vprašala, kje je mamica.

»Moji otroci bi ne bili takšni!« je dejala služkinji. »Saj jokajo, če se oddaljim le za en dan!«

»Res je,« je odvrnila služkinja. »Saj je pokojna gospa večkrat dejala, da dekleti nista čisto nič podobni njej. Tukaj nihče ne joka!«

Nihče ni jokal; toda Danica je našla vsako jutro materino sliko v salonu mokro od solz. Nihče ni jokal. Toda ko se je Branka vrnila v šolo in ji je učiteljica, ki je poznala svoje učenke do dna duše, stegnila roke nasproti, se je ubogi otrok privil k »svoji gospodični« in bruhnil v tako krčevit jok, da je strepetal ves razred.

Nihče ni jokal; toda Danica se je popolnoma spremenila. Ni trpela v navadnem pomenu besede. Čudila se je temu in bila nevoljna sama nase. Toda ne da bi se tega zavedala je bridkost delovala v njeni duši ter ji utrjala vero in voljo. V šoli so tovarišice njeno črno obleko, njeno malobesednost. In to spoštovanje jo je bolelo, ker je čutila, da ga ne zasluži.

Ko je minilo šolsko leto in je brez posebnega navdušenja sprejela maturitetno izpričevalo, se je resnično vrnila v družino. Zbudila se je iz svojih sanj in se znašla sredi življenja. Odprla je oči in pogledala okoli sebe. Kakšna sprememba v tako kratkem času! Pogledala je svojega očeta: njegovi lasje so osiveli, hrbet se mu je skrivil, njegov korak je postal počasen in truden. Njen oče je postal starec. Pogledala je sestrico: njene velike modre oči so postale nemirne in zamišljene, njena usta so dobila skrivnostno potezo: oči in usta žene. Tako starec kakor dekle sta potrebovala, da bi jima ljubeče žensko srce posvečalo vso pozornost. Danica je slutila to potrebo in to nevarnost, zato je odločno sklenila: »Ta naloga pripada meni!« In da bi se ubranila nevarnosti, da bi se vrnila v kraljestvo sanj, je spravila svoje knjige v zaboj in jih skrila, kakor se skrije slika moža, na katerega bi bilo grešno misliti. Zavedala pa se je, da s tem ni storila ničesar več kot to, da je izpolnila materino željo. Saj ji je ljubeča mati, ki ji ni nikoli ničesar ukazovala in ničesar prepovedala, v treh besedah začrtala njeno dolžnost.

Preden je družina, kakor navadno, odšla na počitnice, sta zdravnik in Danica odprla materino skrinjo, katere se ni nihče dotaknil, odkar je gospa zbolela. Z vonjem po vijolicah, ki je puhtel iz njenega perila in iz raznih drobnarij, se je v vsej svoji ljubeznivosti in milini dvignila podoba pokojnice. Oče in hči pa sta si bila po svojih čustvih tako podobna, da nobeden izmed njiju ni jokal, toda nista si upala pogledati si v oči, da bi bridkost, ki je razjedala srce, ne bruhnila na dan.

»Nobenega spisa spominov ni pustila. Njeno življenje je bilo kakor vonj vijolice. To je vsa njena zapuščina: knjižica, v katero je zapisovala vsakdanje izdatke, seznam perila, Hoja za Kristusom, evangelij, ročno delo, katerega je morala prekiniti, nekaj čipk, nekaj perila. Ničesar drugega ni pustila.«

»Svojo vero, očka!«

Zdravnik ni odgovoril ničesar. (KONEC.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

IVAN VAJKARD VALVAZOR

Valvazor je bil eden izmed tistih velikih ljudi, ki po svoji krvi niso domačega rodu. Toda ker so živeli dolgo časa med našim ljudstvom in spoznali vso lepoto njegove duše, so kmalu prevzeli slovensko miselnost, slovenske običaje in se sploh začeli prištevati k slovenski narodni skupnosti. Postali so na ta način pravi Slovenci. Število teh mož ni sicer veliko, so pa zato njihova imena tem bolj svetla in slavna.

Valvazorjevi so bili po rodu iz Italije. V Slovenijo se je prvi tega imena preselil iz italijanskega mesta Bergama v Lombardiji Janez Krstnik Valvasor. Svoje premoženje je zapustil sorodniku Hieronimu Valvasorju. Sin Hieronim, Jernej, je vzeli v drugem zakonu Ano Marijo Ravbarjevo za ženo. Ta mu je rodila l. 1641. v Ljubljani na Starem trgu št. 4 našega Ivana Vajkarda. Na tej hiši danes lahko vidimo spominsko ploščo, na kateri je vtisnjeno ime Valvasorja in njegove letnice.

Mladi Ivan Vajkard Valvazor se je šolal najprej pri ljubljanskih jezuitih, katerim je vse svoje življenje ohranil hvaležen spomin. Na tej šoli je poučeval tudi znameniti slovenski zgodovinar Schönleben. Po navadi plemiških dijakov tedanjih časov se je po končanih šolah napotil v tujino in sicer na Nemško. Prva pot ga je vodila l. 1659 čez Koroško in Solnograško na Bavarsko, kjer je obiskal Monakovo, Ingolstadt, Nürnberg in Augsburg. Boji s Turki v vojaški krajini so ga pozvali zopet domov. Kot vojak je služil najprej v Senju, kjer se je seznanil s hrvatskim plemičem Pavlom Vitezovičem, ki mu je bil pozneje pri njegovih delih marljiv sotrudnik. Pod poveljstvom grofa Nikolaja Zrinjskega se je udeležil nekaterih vojnih podjetij proti Turkom. L. 1666. se je odpravil znova na pot, ki ga je imela sedaj privesti tja do libijske puščave. Najprej je obiskal avstrijsko prestolnico, kjer se je mudil dalj časa. Z Dunaja je šel na Nemško v Brunšvik, potem pa čez Bavarsko in Benetke v Afriko. Tu je obiskal puščavo, si ogledal mesta, ljudi in njih življenje ter se mudil tam približno pol leta. Naslednje leto (1670) se je vrnil v Lyon na Francosko, kjer se je pečal skoraj dve leti z zgodovinskimi vedami, starinoslovjem in prirodoslovjem. Po šestih letih potovanja v tujini se je vrnil Valvazor v domačo deželo, bogat na pridobljenih vtisih in izkušnjah. Bil je takrat 31 let star. Ker je njegov rojstni grad Medija preel v last starejšega brata Karla, si je Ivan Vajkard kupil blizu Litije grad Wagensperg s sosednjima gradičema Črni potok (Schwarzenbach) in Lichstenberg. Hkrati se je tudi oženil z Ano Rozino Grafenweger in si tako ustanovil svoje ognjišče. Zdaj se je tudi pričelo njegovo plodovito pisateljsko delovanje v proslavo ožje kranjske domovine.

Na svojih potovanjih se je Valvazor prepričal, da je Kranjska po svetu skoraj popolnoma neznana in da je o njej razširjeno krivo mnenje, »kakor da bi ta, vse hvale vredna vojvodina, bila le majhen neznaten kot evropske zemlje brez lepih mest in krasnih gradov in se nikakor ne more vzporejati z drugimi deželami.« To krivo mnenje ga je potrdilo v sklepu, da hoče svojo drago domovino z vsemi njegovimi znamenitostmi v besedi in sliki predstaviti najširšemu občinstvu in spisati o njej knjigo, ki bi nadkriljevala vsa slična tedanja dela. Kako pa pa jeprišel Valvazor na tako velikansko misel, ki je stala ogromno truda in stroškov? Gotovo je že Schönleben, oče slovenskega domovinoznanstva, ki je bil Valvazorju v mladosti učitelj, v zgodnjih letih nanj vplival, da se je njegovo stremljenje razvilo v tej smeri. Potovanja po tujini so mu šele odprla oči za domače vrednote, ker glavna pridobitev v tujini je vedno ta, da začnemo domače stvari pravičneje in bolje presojati. Takrat, ko je Valvazor doraščal v moža in ga je pot tolikrat dovedla v Nemčijo, je po vsej srednji Evropi slovelo delo, ki sta ga izdajala Matej Merian in štajerski pisatelj Martin Zeiller. To delo je bilo: tipografija (krajepis) srednje Evrope. L. 1677., eno leto pred ustanovitvijo Valvazorjeve delavnice na Wagenspergu, je izšla v Merianovi zbirki tudi »Topographia provinciarum Austriacarum« (krajepis Avstrijskih dežel), kjer je pa iz vsake dežele komaj nekaj krajev opisanih in naslikanih. Valvazor sam priznava, da je to delo odločilno nanj vplivalo in ga izpodbudilo, da pokaže svetu popolno sliko kranjske dežele.

Pripravljal se je na to svoje delo s potovanji po domovini, kjer je hotel sam videti in preiskati, kar naj bi pozneje opisal. V spremstvu svojega sluge in psa je na konju neštetokrat prejezdil vso deželo, pa ne le Kranjsko, tudi sosedno Štajersko, Koroško, Hrvatsko in Primorje. In kar je našel v mestih, trgih, vaseh, gradovih, samostanih in cerkvah znamenitega in zanimivega, vse to si je skrbno zabeležil in prerisal. Nič manj ni opazoval šege, navade, nošo in življenje kranjskega prebivalstva, kar je vse opisal v svoji knjigi z redkim razumom. Sad teh potovanj so bile najprej bogate zbirke rudnin, matematičnih inštrumentov, novcev in knjig na gradu Wagenspergu, ki so bile že same za svoj čas redka zanimivost. Tu je nastal tudi prvi kranjski umetniški zavod. Ko se je namreč Valvazor odločil za tako obsežno delo, kot je krajepis dežele kranjske in sicer v slikah izdelan, ni bilo v domači deželi tehničnega zavoda, ki je bil za tako delo nujno potreben. Zato se je odločil, da na gradu Wagenspergu sam ustanovi bakroreznico in tiskarno za bakroreze. Okoli sebe pa je zbral cel krog risarjev in bakrorezcev, ki so pod njegovim vodstvom izdelovali slike. Njih imena izvemo največ iz del samih, kjer so se podpisovali s celimi imeni in monogrami.

Slej ko prej je veljalo vse njegovo delo in trud veliki knjigi o vojvodini Kranjski, ki mu je imela zlasti v domači deželi pridobiti nesmrtno slavo. L. 1689 je ta knjiga izšla pri tiskarju Moricu Endtnerju v Nürnbergu v štirih delih z naslovom »Ehre des Herzogtums Krain« (Slava vojvodine kranjske). Celo delo je razdeljeno v 15 glavnih oddelkov ali knjig, vsaka »knjiga« v poglavja. Pod naslovi je vedno v kratkih stavkih označena vsebina poedinih poglavij. Vse knjige skupaj štejejo 3320 strani s 533 slikami.

Dasiravno je Valvazor pisal nemško, ima njegovo delo velik pomen za Slovence. Vse, kar koli je mogel pisatelj svoje dni poizvedeti in preiskati v rodu, zgodovini, jeziku in veri, o šegah in običajih slovenskega naroda, je sprejel v svojo knjigo. Pri sestavljanju krajepisa ni pozabil nemškim imenom krajev, gora, rek, rastlin in živali dostaviti njih slovenskih imen. Slednjič nam je s svojim delom ohranil spomin na premnoge za rod in dom zaslužne može in jim za vsa poznejša stoletja priboril zasluženo čast.

K temu nežnemu pojmovanju slovenske ljudske duše je privedlo pisatelja zlasti zaupno občevanje s kmečkim ljudstvom, v čigar sredini je bival večji del svojega življenja in čigar navade je pridno proučeval.

Knjiga »Ehre des Herzogtums Krain« bo za vse čase slovenskemu zemljepiscu, kulturnemu zgodovinarju in narodopiscu najimenitnejši vir. Stoletja, ki so že prešla, odkar je to delo zagledalo beli dan, so le povečala njegovo vrednost. Valvazorjeva knjiga je romala po vsem svetu, v vse dežele, povsod oznanjevala njegovo slavo in slavo njegove domovine.

Izdaja velikega dela, ki je donesla Valvazorju doma in v tujini toliko hvale, pa je bila zaradi velikih stroškov zanj zelo usodna. Povzročila je skoraj popolen polom njegovega gospodarstva. Že l. 1690. je bil Valvazor prisiljen prodati svojo lepo knjižnico zagrebškemu škofu Mikuliču. Dve leti pozneje je prešel v tuje roke grad Wagensperg z vsemi posestvi, ki so bila z njim združena, in Valvazor je moral prodati tudi svojo hišo v Ljubljani. Poiskal si je tedaj skromno zavetišče v Krškem, kjer je z ostanki svojega premoženja kupil prezadnja leta svojega življenja, ne ravno v siromaštvu, pač pa v skromnih razmerah, katerim v življenju ni bil privajen. Umrl je nepričakovano hitro 19. septembra 1693 v 52. letu svojega življenja. Truplo so prepeljali v Medijo in ga tam pokopali v rodbinski rakvi

Pot skozi stoletja

Razdelitev se je izvršila tudi pod vidikom dobrodelnosti, ki je bila odlično organizirana. Proti sredi tretjega stoletja je Cerkev v Rimu oskrbovala 1500 revežev.

V »Mučeništvu sv. Lavrencija«, ki je bil diakon papeža Sista II., se pripoveduje, da je Lavrencij pokazal preganjalcu vdove, sirote, bolnike, slepe, kruljave in berače, ki jih je oskrbovala Cerkev, ter rekel: »Glejte, to je naše bogastvo!«

V teh besedah je najbolj izražen duh prve Cerkve.

Tako si je Cerkev polagoma utirala pot v rimski poganski državi ter naraščala, kakor narašča prekvašeno testo. Seme, ki je bilo vrženo, je vzklilo in pognalo prve kali. Toda to rast je opazil tudi nasprotnik. Začela se je silovita borba med starim poganstvom in mladim krščanstvom.

Seme pod zemljo

»Seme, ki ne pade v zemljo in ne umrje, ostane samo.« S temi besedami je Kristus mislil predvsem na sebe. Toda to se je uresničilo tudi na njegovi Cerkvi, v vseh časih, zlasti pa v času slavnega začetka. Krščanstvo je zmagovalo z žrtvami in s krvjo svojih mučenikov.

Izmed vseh cerkvenih občin je bila rimska občina prva tudi zaradi svojega mučeništva. Koliko je bilo število rimskih mučencev? Nekateri zaštevajo zelo visoke številke, drugi pa številke spet zelo znižujejo. Oboje je zmotno. Najbolj pravilno mnenje bo tisto, ki ne pretirava s številom, priznava pa, da je bilo mučencev vendarle veliko. Klemen Rimski in Tacit nam pripovedujeta o veliki množici kristjanov, ki jih je dal mučiti Neron. Dijon Kasij prav tako omenja veliko število kristjanov, ki jih je dal mučiti cesar Domicijan. Pod Septimijem Severom, v začetku tretjega stoletja, piše krščanski pisatelj Minucij Feliks: »Vsak dan vidimo z lastnimi očmi, kako teko potoki krvi krščanskih mučencev, ki jih žive sežigajo, križajo ali pa obglavljajo.« Zlasti veliko kristjanov je padlo v velikem preganjanju pod cesarjem Dioklecijanom. Njegova doba se imenuje naravnost »doba mučencev«.

Preganjanje je odprla vrsta mučencev v l. 64. Tedaj je cesar Neron vrgel odgovornost za požig Rima na kristjane, čeprav ga je v svoji okrutnosti sam povzročil. Dal jih je mučiti na posebno iznajdljiv način. Krvniki so jih prevlekli s smolo in z drugimi gorljivimi snovmi, jih zvezali na kole po vatikanskih vrtovih ter jih nato ponoči žive zažgali, da so kot žive plamenice razsvetljevali okolico. Spet druge je dal obleči v živalske kože ter nahujskal nanje podivjane pse, ki so jih raztrgali.

Od leta 64. pa do zmage krščanstva pod Konstantinom Velikim l. 312, to je skoraj dve stoletji in pol, je bilo krščanstvo preganjano in zatirano. Preganjanje, včasih kruto, včasih manj kruto, je bilo tako rekoč nepretrgano.

Včasih so bila le posamezna mučeništva, ki so se dogajala tudi v dobi miru. Spet drugič pa bruhne preganjanje z vso silo na dan. V smrt gredo cele množice kristjanov. »Samo Bog ve za njih imena,« poročajo stari rokopisi.

Imena mnogih mučencev so se vendarle ohranila ter so v veliki časti v Cerkvi. Tako so izmed najbolj slavnih imen znana sledeča: apostol Pavel, ki je bil obglavljen, konzul Flavij Klement, ki ga je dal usmrtiti njegov nečak cesar Domicijan, antiohijski škof Ignacij, ki ga je dal cesar Trajan privesti v Rim ter ga vreči v amfiteater, kjer so ga raztrgale divje zveri, filozofa Justin in Antonin pod Cesarjem Antoninom, mladenka Cecilija v prvi četrtini tretjega stoletja, krščanski pisatelj Hipolit, ki je umrl na prisilnem delu v španskih rudnikih l. 236, dijakon Lovrenc, ki so ga živega sežgali l. 258 pod cesarjem Valerijanom, častnik Sebastijan, ki so ga prestrelili s puščicami, ter dvanajstletna deklica Neža, ki so jo obglavili pod cesarjem Dioklecijanom.

Tem mučencem je treba dodati še papeže, ki imajo zelo častno mesto v vrsti rimskih mučencev.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Za naše mlajše

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

»To ni prav, to ni prav!« je vzklikniła med solzami. »Saj je to storil le, da je rešil Stanka. Stanko pa je padel v vodo, ker je hotel utrgati moj stoti cvet. Zakaj nam ne pustite, da bi stvar pojasnili? To res ni prav!«

Jokajoč je stekla za dečkoma.

»Kako pokvarjen in neolikan je ta otrok,« je rekla teta Henrika. Dečka sta vedoma prekršila prepoved. Saj sem ti že večkrat ponavljala, da je tvoj način vzgajanja zgrešen. Brez dvoma, če bi bil njihov ubogi oče še živ, bi stvar bila čisto drugačna.

Stric Ivan ni mogel več molčati.

»Oprostite, gospa,« je dejal. »Mnogo sem imel že opraviti z otroki; toda tako dobro vzgojenih, kakor sta Stanko in Verica, še nisem videl. In njun mali gost je zelo ljubek deček in za oba zelo primeren tovariš. Prepričan sem, da

je nezmožen, da bi zavajal Stanka na slaba pota. Zdi se mi, da je zadeva s čolnom nekoliko zagonetna. Oprostite mi, da se za nekoliko časa oddaljim.« Rad bi poizvedel, kako je s to stvarjo.«

Gospa Raveva ga je hvaležno pogledala. On pa ji je pomežiknil tako, da stric in teta tega nista videla.

Stric Ivan je našel dečka v kopalnici. Francek je pomagal Stanku, da se je iznebil blata, kajti Brigite ni bilo doma.

Odšel je iskat Verico. Našel jo je v otroški sobi. Posadil jo je na svoja kolena, ji posušil solze in ji prigovarjal, naj mu pove vse, kar se je zgodilo.

Nato se je vrnil na vrt in povedal ostalim, kako je Francek s svojo prisotnostjo duha rešil Stanka gotove smrti in kako je Stanko padel v vodo, ker je hotel ustreči svoji sestrici in ji utrgati cvetlico. Nato je odšel v jedilnico, pripravil na podstavku štiri skodelice čaja in še mnogo drugih dobrot in odšel v igralnico. Malica mu je v družbi otrok zelo dobro teknila.

Po malici so otroci vzeli svoje albume in odšli v njegovem spremstvu k stricu in teti, da jih jima pokažeta. Verica je izjavila, da ji je žal, da se je razjezila. Stanko pa je dejal teti, da mu je neizmerno žal, da je pokvaril prelepo obleko, ki mu jo je ona podarila. Stric Ambrož pa je rekel Franeku, da mu je silno žal, da ga je po krivem obsodil. Vzel je srebrn novec iz žepa in mu ga podaril, kot nagrado, ker je rešil Stanka. Tudi Stanko in Verica sta dobila nekaj drobiža, čeprav je teta Henrika z nezadovoljstvom to gledala.

Toda ko sta stric Ambrož in teta Henrika odšla, se je stric Ivan podal na vrt in se vsedel na svoj priljubljeni prostor, poleg žive meje in potegnil iz žepa svojo pipico. Gospa Raveva pa je poklicala otroke v knjižnico. Želela je govoriti z njimi o dogodku ob jarku. Še nikoli ni tako resno in strogo govorila s Stankom. Deček ki še nikoli ni jokal, kadar ga je mati posvarila, je bil sedaj ves rdeč in debela solza mu je zdrknila po licu.

»Ti nisi svojega dejanja prav nič premislil,« je končala. »Storil si le to, kar ti je trenutno šinilo v glavo. Slutil si, da je bilo prav tako napačno, da si se po lestvi splazil preko jarka, kakor če bi bil šel v čoln. Storil si še nekaj hujšega, kakor to, kar sem ti prepovedala. Kaznovala te bom, da si boš svoj prestopek dobro zapomnil. Stric Ivan je obljubil, da vam bo na vrtu pripovedoval lepo povest. Verica in Francek bosta odšla k njemu, ti pa moraš v posteljo. Kmalu bom prišla za teboj in se bova pogovorila. Sedaj pa naredi sklep, da boš v bodoče bolj previden, da boš ravnal bolj premišljeno in da se boš ravnal po mojih zapovedih tudi po duhu, ne samo po črki.«

Ubogi Stanko je žalosten odšel po stopnicah, medtem ko sta Francek in Verica stekla na vrt, ki se je še ves blestel v soncu in kjer ju je čakal stric Ivan, ki je imel zanju pripravljeno čudovito lepo povest. Stanko je imel strica Ivana silno rad, ker je bil ranjen v vojni in je izvršil mnogo sijajnih dejanj.

Ko je čez eno uro gospa Raveva prišla v dečkovo spalnico, je našla Stanka vsega skrušenega. Na očeh se mu je poznalo, da je jokal. Ves skesan je priznal, da se zaveda, da je bil neubogljiv. Obljubil je, da se bo pred vsakim dejanjem, o katerem bi ne bil gotov ali je dovoljeno ali ne, vprašal: »Ali bi bila mamica zadovoljna, da to storim? Ali je to tako slabo, kot to, kar mi je prepovedala? Če si o tem ne morem priti na jasno, se bom tega dejanja rajši zdržal.«

Nato je pomirjen zaspal z iskreno željo, da bi svoj sklep tudi resnično držal.

Četrto poglavje.
Piknik.

Naslednjega dne je Stanko pri zajtrku vprašal mater:

»Kaj je neki ona stvar, ki je podobna pogači iz tapioke, katero sem včeraj videl v jarku?«

Nevihta zaradi njegovega včerajšnjega prestopka je že minila in Stanko se je začel spominjati tega, kar je včeraj videl.

»Nekaj te stvari je bilo prilepljeno na cvetlici, katero sem utrgal za Verico,« je nadaljeval. »V sredi so bile črne pike.«

»Zelo verjetno so bila to žabja jajčeca,« je dejala gospa Raveva. »Čez nekaj časa se bodo te črne pike spremenile v male ribice, ki se bodo prerile skozi sluzasto tvarino in bodo plavale po vodi. Polagoma jim bodo zrastle noge, njihov rep bo izginil in postale bodo prave žabe.«

Otroci so gospo poslušali s silnim zanimanjem. Po zajtrku je Stanko stekel v kuhinjo in prosil kuharico, naj mu da stekleno posodo za vkuhavanje sadja. Pritrdil jo je na dolgo palico. Preden se je lotil dela, se je vestno vprašal, če je to dovoljeno in kaj bi k temu rekla mati. Uveril se je, da ne dela ničesar slabega. Zajel je torej velik kup žabjih jajčec in jih nekaj spravil v posodo. Napolnil je posodo z vodo in s travo, ki je rastla v vodi in vse skupaj odnesel v hišo pokazat materi.

»Hočem jih ohraniti, dokler se ne spremenijo v ribice,« je dejal, »imel bom lep akvarij.«

Odnesel je posodo v igralnico. Brigita, ki ni slutila, da bi se v teh črnih pičicah skrivala kakšna nevarnost, ni temu ugovarjala. Ker pa se več dni ni v posodi ničesar spremenilo, se je Stan-

ko že naveličal svojega akvarija. Zato je bil zelo vesel, ko je gospa Raveva predlagala, da bi šli v gozd, ki je bil oddaljen nekaj kilometrov, kjer bi nadaljevali svoj študij o drevesih in kjer bi, kakor je izjavila Verica, našli novih cvetlic za njihovo zbirko. Bila je namreč silno ponosna na to, da je najboljša zbirateljica rastlin.

V gozdu je bilo zelo prijetno in otroci so bili zelo presnečeni nad dejstvom, da jim je bilo še toliko stvari neznanih celo o njihovih starih prijateljih, o hrastu, o jesenu in o brestu. Presenetilo jih je tudi velikansko število dreves, o čigar imenih niso do tedaj še ničesar slišali. Stanko je začel z novo zbirko: z zbirko listov in skorij raznih dreves. Francek, ki je bil zelo dober risar, je v svoj zvezek, katerega je vzel s seboj, da bi si zapisal manj znana imena, narisal več dreves.

Na robu gozda je bila neka kmetija. Tu so sklenili, da bodo kosili. Kmetica je bila zelo prijazna in jih je povabila, da lahko kosijo na vrtu. Prinesla jim je štiri skledice in veliko posodo z mlekom. Dovolila je otrokom, da so si od blizu ogledali male račke, ki so se pravkar izvalile in so bile pokrite s puhom. Stara raca je bila silno ponosna na svoj zarod in medtem ko so bili otroci na vrtu, ji je gospodinja prvič dovolila, da je odvedla svoje mladiče v vodo. Otroci so z začudenjem gledali, kako kmalu so se račke znašle na vodi.

»Ali ni čudovito, kako znajo plavati, ne da bi se bile učile,« je vzkliknil Francek.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

2

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženitvenih oglasih in dopisih beseda L. 1·—; v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0·80. Vsem oglasom se prišteje še oglasni davek. Na manjši znesek L. 7·—, za ženitvene oglase L. 20·—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Suhe gobe

repno in motovilčevo seme in kumno kupuje Sever & Komp., Ljubljana.

1000 lir nagrade!

Iščem kobilo, temno fukso, majhna glava z zvendico, tri noge bele, stara 8 let, mera 160-180 cm, žig 3710. Oddana v Kleče, razpuščena pri Škocijanu. Peternel Franc, Spod. Zadobrova 17, pošta D. M. Polje.

400 lir dam

tistemu, ki mi sporoči, kje je moj konj, kostanjeve barve, višina 146 cm, drobnega života, na čelu in smrčku mala lisa, rep na vrhu brez žima, drži ga na stran. Odpeljan pred 3 tedni čez Krko proti Blokam. Skubic Anton, Oselca, p. Muljava.

Čistilnike za žito

pajkelje — prvovrstnega izdelka ima zopet na zalogi tvrdka Fr. Stupica, železnina v Ljubljani, Gosposvetska c. 1

1000 lir nagrade

dobi tisti, ki mi pove za konja prama brez posebnih znakov. Višina 145 cm, objem 173 cm. Žig na kopitu št. 4184. Naslov v upravi »Domoljuba« št. 10344.

Suhe gobe

jurčke in lisičke, kupi vsako količino tvrdka Fran Pogačnik, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 33 (Javna skladišča).

Komplet transmisijo

z jermenicami in ležišči, premer 4 x 600 cm, malo rabljeno — prodam. Jože Šetan, Tlake, p. Smarje-Sap, Dolenjsko.

Uredniška pošta. Nibla: Pošljite še kaj podobnega. — Hojče: Dopisa, ki ga omenjate, nismo prejeli.

Moštova esenca Mostin

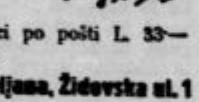

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov L. 11·50, po pošti L. 15·—, 2 steklenici po pošti L. 33·— 3 steklenice po pošti L. 42·—.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Vojaški psi v Nemčiji. Veliko skrb posvečajo vežbi vojaških psov v Nemčiji. Tu ima vsak pešpolk svoj oddelek psov, ki se udeležujejo vseh vojaških vaj. Nemčija ima zdaj okrog 50.000 za vojno izvežbanih psov. V Jeni imajo celo bolnico, namenjeno izključno vojaškim psom.

Takih rož ni bilo pri nas. Nadvse čudna rastlina raste v Arabiji, kjer jo imenujejo »roža smejanja«. Rastlina ni visoka, njeno cvetje je rumeno, iz njega se razvijejo 2—3 semenska zrna. Ta zrna Arabci suše, zmeljejo v droben prah ter ta prah potem nosljajo kakor tobak. Kdor ponoslja šlepec tega prahu, se mu začne goditi tako, kakor tistemu, ki je vdihaval plin za smejanje. Najprvo se venomer smeje, potem začne plesati in noreti kakor bi bil pijan. Čez daij časa pa pretirana veselost preneha in možak začne na ves glas smrčati.

Dopisi

Vel. Lašče-Sv. Rok. Velika množica ljudi je poromala od blizu in daleč na sv. Roka dan in sledečo nedeljo k sv. Roku. Cerkvica sv. Roka je na lepem in razglednem hribčku nad Vel. Laščami in je prav priljubljen romarski in izletni kraj. Vsako leto prav lepo okrasijo cerkev z venci, zelenjem in cvetjem. Vsem sodelavcem za njih trud najlepša hvala!

Prečna. Ono sredo popoldne je pričelo grmeti in treskati. Strela je udarila v zvonik v Zalogu. Streha se je takoj vnela in popolnoma zgorela. Obok nad zvonovi je obvaroval, da ni ogenj prišel do zvonov. Hitra pomoč vaščanov in prečenskega gasilnega društva je preprečila, da ni še cerkev pogorela. Zaloška soseska je majhna in revna; zato sama ne bo mogla popraviti škode. Priporočamo se za pomoč. — Tatvina konj se je grozovito zanesla med ljudi. Ne samo krompir, fižol, kumare in solato, ampak celo konje in vole kradejo. G. župniku je tat ukradel kobilo rdeče barve, ki ima liso na čelu in čez smrček, ima belo kopito leve noge in tri cm široko brazgotino na prsih. — Lenarčiču iz Suhorja je tat odpeljal konja v noči od praznika na soboto; ta je že starejši »fuksc z belo grivo.

Butoraj pri Črnomlju. Blizu mesta se je neznani kolesar zaletel z veliko silo v 63 letnega posestnika Janeza Butala. Butala je padel na tla in si pri tem zlomil roko.

Lakenci pri Mokronogu. Da bi se ubranil požrešnih ptičev, ki pustošijo žitna polja, je 34 letni posestnik Franc Merzedovnik poskusil z raketami pregnati ptičjo nadlogo. Zaradi nepravilnega ravnanja mu je raketni naboj močno ožgal roko.

Tomišelj. Zdravstvena kolona z dvema avtomobiloma je bila pri nas v soboto 9. avgusta. Zdravniki, sami špecialisti za rentgen, oči, ušesa, notranje bolezni in za zobe, so neutrudno ves dan delali in preiskali vse šolske otroke, pa tudi veliko odraslih, dajali nasvete in recepte ali pa kar takoj pomagali z raznimi zdravili. Vseh preiskanih je bilo 914. Občina se zahvaljuje, da so s svojim vestnim in nesebičnim delom toliko pomagali k zdravju tukajšnjega ljudstva.

Grahovo. Lepa nedelja 10. avgusta je izvabila veliko njenih ljubiteljev, ki so se podali na vse strani iskat razvedrila in pozabe vsakodnevnih skrbi. Tudi 1114 m visoka Slivnica je imela veliko izletnikov, saj je raz njo lep razgled po vsej Notranjski prav do Ljubljane. Tokrat pa je Slivnica zahtevala smrtno žrtev. O tem žalostnem dogodku smo zvedeli naslednje: Med drugimi, ki so bili na Slivnici, sta bila tudi prijatelja 30 letni Rožanc France po domače Lenčkov in Kraševec Anton, oba z Martinjaka pri Cerknici. Proti večeru, tako okrog šestih, sta se vračala s kolesom po cesti, ki jo je lansko leto zgradilo bivše jugoslovansko vojaštvo. Privozila sta po hudem klancu na kraju Lanišče blizu cerkvice sv. Miklavža. Na ovinku pa je Kraševec Anton izgubil oblast nad kolesom. Oba sta se z vso silo zaletela v smreko na ovinku. Udarec je imel hude posledice. Rožanec France, ki je sedel spredaj na kolesu, je z glavo in s sencem udaril v smreko, Kraševca pa je vrglo preko njega po nekem pokošenem lazu in je nekaj metrov od kraja nesreče obležal nezavesten. Kmalu pa se je zdramil iz nezavesti in je stopil k svojemu prijatelju, toda temu je bila vsaka pomoč zaman. Ubil se je na mestu. Kraševec je pri padcu dobil lažje poškodbe po rokah in po obrazu, kolo pa se je razbilo. O nesreči je Kraševec takoj obvestil Kr. Karabinerje in orožnike v Grahovem, ki so z vozom odšli po nesrečnega Franceta in ga prepeljali v grahovsko mrtvašnico. Za nesrečo se je hitro razvedelo po cerkniški in loški dolini in je vest povsod vzbudila mnogo sočustvovanja s sorodniki obeh ponesrečencev.

Kočevje. V polnem teku je nabiranje malin po kočevskih gozdovih, posebno na Fridrihštajnu. Kupcev za večje množine malin smo doslej pogrešali. Cena v mestu je okrog 2 in pol lire za kilogram.

Potov vrh pri Brusnicah. V drvarnici sta se igrala 2 letna hčerka nekega našega posestnika in njen 3 letni bratec. Po neprevidnosti je deček vsekal Ljudmilo s sekiro v roko. Nevarno poškodovano deklico so odpeljali v bolnišnico.

Varujte zelje pred kapusovim belinom

Že nekaj dni se pojavljajo metulji kapusovega belina v večjem številu. Ta drugi letošnji rod metuljev odlaga svoja jajčka na spodnjo stran listja kapusnic, kjer jih najdemo v obliki rumenih kupčkov. Iz jajčk se bodo v 14 dneh izlegle gosenice, ki bi znale oglodati listje zelja in drugih kapusnic do golih reber. Da to preprečimo, moramo takoj pričeti z zatiranjem škodljivca. Češče pregledajmo listje kapusnic ter jajčka ali že izlegle majhne gosenice zmečkajmo. Če bi se vkljub temu pojavile gosenice v večjem številu, je treba napadene rastline in gosenice nekajkrat dobro poškropiti z 0.5—1% vodeno raztopino tobačnega izvlečka.

Zahvala

Podpisani Treven Anton, Petkovec 17, se najlepše zahvaljujem upravi „Domoljuba" za prejeti

L. 380·—

požarne podpore, ko mi je pogorela stanovanjska hiša in hlev.

„Domoljub" pa vsaki družini toplo priporočam.

TREVEN ANTON
Petkovec 17

Preiskušen redilni prašek

„Redin" za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje je 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 4·-, po pošti L. 7·-, 3 zav. po pošti L. 15·-, 4 zav. po pošti L. 19·-. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Višek raztresenosti. Nekdanji tajnik francoskega državnika Painlevea pripoveduje o njegovi izredni raztresenosti. Nekoč je moral kot vojni minister odkriti spomenik na deželi. Po 100 km vožnji z železnico je prišel ob svitu na kolodvor Postajenačelnik je razburjeno pojasnil, da je prišel minister z napačnim vlakom. Pričakovali so ga 3 ure pozneje. Hotel je zbuditi župana. Painleve je odgovoril, da ni to potrebno. Rajši bo počakal v čakalnici in prišel ven k pravemu vlaku. Poglobil se je v uradne spise, ki jih je imel s seboj. Eno uro pozneje je zaklical vratar: »Pariški vlak! Vstopite takoj!« Minister je pozabil, kje je, pohitel na vlak in se odpeljal nazaj v Pariz. Pozabil je na kolodvoru tajnika, ki je med tem zadremal v čakalnici in ni imel napovedanega govora.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11·40, po pošti L. 16·—, 2 zavitka po pošti L. 30·—, 3 zavitki po pošti L. 43·—

Prodaja Drogerija Emona

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

»Domoljub« stane 18 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnina, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-84.
Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košiček. — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.